

Universitätsbibliothek Wuppertal

Cassii Dionis Cocceiani Rerum Romanarum

Cassius

Lipsiae, 1849

44

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-4997](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-4997)

παρασκευὴν αὐτοῦ πολλὴν ἐποιούντο. τὰ τε γὰρ ἄλλα, καὶ ὅπως ²
 ἐκεῖνός τε πλείουσιν ὑπηρεταῖς χρῆσθαι ἔχῃ, καὶ ἡ πόλις μὴτ' ἄνευ
 ἀρχόντων ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ γένηται μὴτ' αὐ κατ' ἑαυτὴν αἰ-
 ρουμένη τινὰς στασιάζῃ, διανοοῦντο μὲν καὶ ἐς τρία ἔτη αὐτοὺς
 προκαταστήσαι (τοσοῦτον γὰρ χρόνον πρὸς τὴν στρατείαν χορῆζειν
 ἐδόκουν), οὐ μέντοι καὶ πάντας προαπέδειξαν. ἤρρετο γὰρ τῷ μὲν ³
 λόγῳ τοὺς ἡμίσεις ὁ Καῖσαρ, ἐν νόμῳ δὲ τινι τοῦτο ποιησάμενος,
 ἔργῳ δὲ πάντας. καὶ ἐς μὲν τὸ πρῶτον ἔτος τιμίαι τεσσαράκοντα
 προχειρίσθησαν ὥσπερ καὶ πρότερον, καὶ ἀγορανόμοι τότε πρῶτον ⁴
 δύο μὲν καὶ ἐξ ἐπατριδῶν, τέσσαρες δὲ ἐκ τοῦ πλήθους, ὧν οἱ
 δύο τὴν ἀπὸ τῆς Δήμητρος ἐπικλήσιν φέρουσιν, ὅπερ πού καὶ ἐς
 τότε ἐξ ἐκείνου καταδείχθ' ἐμιμεμένηκεν. στρατηγοὶ δὲ ἀπεδείχθη- ⁴
 σαν μὲν ἑκατάδεκα· ἀλλ' οὐ τοῦτο γράφω (καὶ γὰρ πρόσθεν ἐγγό-
 ρεσαν) ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ Πούπλιος ὁ Βεντίδιος ἐν αὐτοῖς ἤρρετο. οὗ-
 τος γὰρ τὸ μὲν ἀρχαῖον ἐκ τοῦ Πικύρου, ὥσπερ εἴρηται μοι, ἦν,
 ἀντιπολεμήσας δὲ Ῥωμαίοις ὅτε οἱ σύμμαχοί σφισιν ἐπολεμώθησαν,
 ἦλω τε ὑπὸ τοῦ Πομπηίου τοῦ Στράβωνος καὶ ἐν τοῖς νικητηρίοις ⁵
 αὐτοῦ δεδεμένος ἐπόμπενσε, καὶ μετὰ τοῦτο ἀφεθείς ἐς τε τὸ συν-
 ἔδριον χρόνῳ ὕστερον ἐνεγράφη καὶ στρατηγὸς τότε ὑπὸ τοῦ Καί-
 σαρος ἀπεδείχθη, καὶ ἐς τοσοῦτόν γε προῖων ἐληνύξθη ὥστε καὶ
 τοὺς Πάρθους νικῆσαι καὶ ἐπινίκια αὐτῶν πέμψαι. οἱ μὲν οὖν τῷ ⁶
 πρώτῳ μετ' ἐκεῖνο ἔτει ἄρξοντες πάντες προκατέστησαν, ἐς δὲ δὴ
 τὸ δεύτερον οἱ τε ὑπάτοι καὶ οἱ δήμαρχοι μόνοι· τοσοῦτον ἐδέησε
 καὶ ἐς τὸ τρίτον τινὰ ἀποδείχθ' ἔναι. καὶ ἐμελλε καὶ αὐτὸς δικτά- ⁷
 τωρ ἐν ἀμφοτέροις αὐτοῖς ἄρξαι, τοὺς τε ἱππαρχήσαντας ἄλλον τέ
 τινα καὶ τὸν Ὀκτάκιον, καίπερ μειράκιον ἔτι καὶ τότε ὄντα, προ-
 χειρίσατο. ἐς τε τὸ παρόν, ἐν ᾧ ταῦτ' ἐγένετο, ὑπατόν τε ἀνθ' ⁸
 ἑαυτοῦ τὸν Δολοβέλλαν ἀντικατέστησε, καίτοι τοῦ Ἀντωνίου πάντα
 τὸν ἐνιαυτὸν μέλλοντος ἄρξαι· καὶ τῷ Λεπίδῳ τὴν τε Γαλατίαν
 τὴν περὶ Νάρβωνα καὶ τὴν Ἰβηρίαν τὴν πλησιόχωρον προστάξας,
 δύο ἀντ' αὐτῶν ἐτέρους, ἰδίᾳ γε ἐκάτερον, ἱππαρχῆσαι ἐποίησεν.
 ὥς γὰρ εἴρηται, πολλοῖς εὐεργεσίας ὀφείλων διὰ τε τῶν τοιούτων ⁹
 αὐτὰς καὶ διὰ τῶν ἱερωσυνῶν ἀπεδίδου, ἐς τε τοὺς πεντεκαίδεκα
 ἔνα καὶ ἐς τοὺς ἐπτὰ αὐ καλονμένους τρεῖς ἐτέρους προσαποδείξας.

ὁ μὲν οὖν Καῖσαρ ταῦθ' οὕτως ὥς καὶ ἐπὶ τοὺς Πάρθους **ΜΔ**
 στρατεύσων ἐπραξεν, οἷστρος δὲ τισιν ἀλιτρωιάδης φθόνῳ τε τοῦ
 προήγοντος καὶ μίσει τοῦ προτετιμημένου σφῶν προσπεσῶν ἐκεῖνον

² 1 κατασκευὴν

² καὶ ἡ τε π.

³ 1 μὲν γὰρ τῷ*

⁴ 3 ἄλλοι τε καὶ

⁵ 3 ἐπὶ

⁷ 2 τοῦ τε ἱππαρχήσαντος

⁸ 5 αὐτοῦ?

⁹ 1 εὐεργεσίαν

τε ἀνόμως ἀπέκτεινε, καινὸν ἄνοσιόν δόξης ὄνομα προσλαβών, καὶ
 2 τὰ ψηφισθέντα διεσκέδασε, στάσεις τε αὐθις ἐξ ὁμονομίας καὶ πο-
 λέμους ἐμφυλίου τοῖς Ῥωμαίοις παρέσχεύασεν· ἔλεγον μὲν γὰρ κα-
 θαιρέται τε τοῦ Καίσαρος καὶ ἐλευθερωταὶ τοῦ δήμου γεγονέναι,
 τὸ δ' ἄληθές ἐκείνῳ τε ἀσεβῶς ἐπεβούλευσαν καὶ τὴν πόλιν ὁρῶς
 2 ἤδη πολιτευομένην ἐστασίασαν. δημοκρατία γὰρ ὄνομα μὲν εὖ-
 σχημον ἔχει καὶ τινα καὶ ἰσομοιρίαν πᾶσιν ἐκ τῆς ἰσονομίας φέ-
 ρειν δοκεῖ, ἐν δὲ δὴ τοῖς ἔργοις ἐλέγχεται μηδὲν ὁμολογοῦσα τῷ
 προσήματι· καὶ τοῦναντίον ἡ μοναρχία δυσχερὲς μὲν ἀκοῦσαι,
 χρησιμώτατον δὲ ἐμπολιτεύεσθαι ἐστίν. ὅῃν τε γὰρ ἓνα τινα
 2 χρηστὸν ἢ πολλοὺς εὖρεῖν· ἂν τε καὶ τοῦτο χαλεπὸν τισιν εἶναι
 δοκῇ, πᾶσα ἀνάγκη ἐκείνῳ γε ἀδύνατον ὁμολογηθῆναι εἶναι· οὐ γὰρ
 προσήκει τοῖς πολλοῖς ἀρετὴν κτᾶσθαι. εἰ δ' οὖν καὶ φαῦλός τις
 ἀνταρχήσῃεν, ἀλλὰ τοῦ γε πλήθους τῶν ὁμοίων αἰρετώτερός ἐστιν,
 ὥσπερ πον καὶ τὰ ἔργα τὰ τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τῶν βαρβάρων,
 3 τῶν τε Ῥωμαίων αὐτῶν, τεκμηριοῖ. τὰ τε γὰρ ἀμείνω πολὺ
 μείζω καὶ πλείω καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις ἐκ βασιλέων ἢ δήμων ἀεί-
 ποτε ἐγένετο, καὶ τὰ χεῖρω δυσχερέστερα ἐν ταῖς μοναρχίαις ἢ
 ταῖς ὀχλοκρατίαις συμβαίνει. εἰ γὰρ πον καὶ δημοκρατία τις ἦν-
 θησεν, ἀλλ' ἐν γε βραχεῖ χρόνῳ ἤκμασεν, μέχρις οὐ μήτε μέγεθος
 μήτε ἰσχὺν ἔσχον ὥστε ἢ ὕβρεις σφίσιν ἐξ εὐπρωτίας ἢ φθόνους
 4 ἐκ φιλοτιμίας ἐγγενέσθαι. πόλιν δὲ αὐτὴν τηλικαύτην οὖσαν καὶ
 τοῦ τε καλλίστου τοῦ τε πλείστου τῆς οἰκουμένης τῆς ἐμφανοῦς
 ἄρχουσαν, καὶ πολλὰ μὲν ἀνθρώπων ἦθη καὶ διάφορα κεκτημένην
 πολλοὺς δὲ καὶ μεγάλους πλοῦτους ἔχουσαν, ταῖς τε πράξεσι καὶ
 ταῖς τύχαις παντοδαπαῖς καὶ ἰδίαι καὶ δημοσίαις χρωμένην, ἀδύνα-
 τον μὲν ἐν δημοκρατίᾳ σωφρονῆσαι, ἀδυνατώτερον δὲ μὴ σωφρο-
 5 νοῦσαν ὁμοιοῦσαι. ὥστ' εἴπερ ταῦτα οὕτως ὃ τε Βροῦτος ὁ Μάρ-
 κος καὶ ὁ Κάσσιος ὁ Γάιος ἐξελογίσαντο, οὐκ ἂν ποτε τὸν τε προ-
 στάτην καὶ τὸν κηδεμόνα αὐτῆς ἀπέκτειναν, οὐδ' ἂν μυρίων αἰτίοι
 κακῶν καὶ ἑαντοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τότε ἀνθρώποις ἐγένοντο.
 3 ἔσχε δὲ ὧδε, καὶ αἰτίαν τήνδε ὁ θάνατος αὐτοῦ ἔλαβεν· οὐ
 γὰρ δὴ καὶ ἀνάτιον πάντῃ τὸ ἐπίφθορον ἐκτίησας, πλὴν καθ' ὅσον
 αὐτοὶ οἱ βουλευταὶ ταῖς τε καινότησι καὶ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν τι-
 μῶν ἐξάραντές τε αὐτὸν καὶ φονήσαντες ἔπειτα ἐπ' αὐταῖς ἐκείναις
 καὶ ἐμέμφοντο καὶ διέβαλλον ὥς ἡδέως τέ σφας λαμβάνοντα καὶ
 2 ὀγκηρότερον ἀπ' αὐτῶν ζῶντα. ἐστὶ μὲν γὰρ ὃ τι καὶ ὁ Καῖσαρ
 ἤμαρτε, δεξάμενός τέ τινα τῶν ψηφισθέντων οἱ καὶ πιστεύσας ὄν-

1 1 4 τόλμης? *
4 1 τε

3 2 1 ὅτε *

2 2 1 τέ] γε *

3 3 χεῖρω om *

τως αὐτῶν ἀξιοῦσθαι, πλεῖστον δὲ ὁμῶς ἐκεῖνοι, οἳ τινες ἀρξάμενοι
 τιμῶν αὐτὸν ὥς καὶ ἄξιον, προήγαγον ἐς αἰτίαν οἷς ἐψηφίζοντο.
 οὔτε γὰρ διωθεῖσθαι πάντα αὐτὰ ἐτόλμα, μὴ καὶ ὑπερφρονεῖν το-
 μισθεῖη, οὔτ' αὖ λαμβάνων ἀσφαλὴς εἶναι ἠδύνατο· τὸ γὰρ ὑπερ-
 βάλλον τῶν τε τιμῶν καὶ τῶν ἐπαίνων χαυνοτέρους πως καὶ τοὺς
 πάνυ σόφρονας, ἄλλως τε καὶ ἀληθῶς γίγνεσθαι δοκῶσι, ποιεῖ.
 ἐγένετο δὲ τὰ δοθέντα αὐτῷ μετ' ἐκεῖνα ὅσα εἴρηται τοσάδε καὶ
 τοιάδε· καθ' ἓν γάρ, εἰ καὶ μὴ πάντα ἅμα μήτε ἐσηνέχθη μήτε
 ἐκυρώθη, λελέξεται. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα φαίνεσθαι τε αὐτὸν αἰεὶ
 καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τὴν στολὴν τὴν ἐπινίκιον ἐνδεδνκότα, καὶ κα-
 θέζεσθαι ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ δίφρου πανταχῇ πλήν ἐν ταῖς πανηγύρε-
 σιν, ἐψηφίσαντο· τότε γὰρ ἐπὶ τε τοῦ δημορχικοῦ βήθρου καὶ μετὰ
 τῶν αἰεὶ δημορχούντων θεῖσθαι ἔλαβεν. σκῆλ' αὖ τίνα ὁπῆμα ἐς
 τὸν τοῦ Διὸς τοῦ φερετρίου νεὼν ἀναθεῖναι οἱ ὥσπερ τινὰ πολέ-
 μιον στρατηγὸν αὐτοχειρίᾳ πεφρονεῦκότι, καὶ τοῖς ῥαβδούχοις δαφνη-
 φοροῦσιν αἰεὶ χρῆσθαι, μετὰ τε τὰς ἀνοχὰς τὰς Λατίνους ἐπὶ κέλη-
 τος ἐς τὴν πόλιν ἐκ τοῦ Ἀλβανοῦ ἑσέλαινεῖν ἔδοσαν. πρὸς τε τοῦ-
 τοις τοιούτοις οἷσι πατέρα τε αὐτὸν τῆς πατρίδος ἐπωνόμασαν καὶ
 ἐς τὰ νομίσματα ἐνεχώραξαν, τὰ τε γενέθλια αὐτοῦ δημοσίᾳ θύειν
 ἐψηφίσαντο, καὶ ἐν ταῖς πόλεσι τοῖς τε ναοῖς τοῖς ἐν τῇ Ρώμῃ πᾶ-
 σιν ἀνδριάντα τινὰ αὐτοῦ εἶναι ἐκέλευσαν, καὶ ἐπὶ γε τοῦ βήματος
 δύο, τὸν μὲν ὥς τοὺς πολίτας σεσωκότος τὸν δὲ ὥς τὴν πόλιν ἐκ
 πολιορκίας ἐξηρημένον, μετὰ τῶν στεφάνων τῶν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις
 νενομισμένων ἰδρύσαντο. νεῶν τε ὁμοιοῦς καινῆς, ὥς καὶ δι' αὐ-
 τοῦ εἰρηνοῦντες, οἰκοδομῆσαι, καὶ πανήγυριν αὐτῇ ἐτησίαν ἄγειν
 ἔγνωσαν. ὥς δὲ ταῦτα ἐδέξατο, τὰ τε ἔλη οἱ τὰ Πομπτῖνα χῶσαι
 καὶ τὸν ἱσθμὸν τὸν τῆς Πελοποννήσου διορύξαι βουλευτήριόν τε
 τι καινὸν ποιῆσαι προσέταξαν, ἐπειδὴ τὸ Ὀστίλιον καίπερ ἀνοικο-
 δομηθὲν καθηρέθη, πρόφασιν μὲν τοῦ ναὸν εὐτυχίας ἐνταῦθα οἰ-
 κοδομηθῆναι, ὃν καὶ ὁ Λέπιδος ἱππαρχήσους ἐξεποίησεν, ἔργῳ δὲ
 ὅπως μήτε ἐν ἐκείνῳ τὸ τοῦ Σύλλου ὄνομα σώζοιτο καὶ ἕτερον ἐκ
 καινῆς κατασκευασθὲν Ἰούλιον ὀνομασθεῖη, ὥσπερ πον καὶ τὸν τε
 μῆνα ἐν ᾧ ἐγενένητο Ἰούλιον καὶ τῶν φυλῶν μίαν τὴν κλήρω λα-
 χοῦσαν Ἰουλίαν ἐπεκάλεσαν. καὶ αὐτὸν μὲν τιμητὴν καὶ μόνον καὶ
 διὰ βίου εἶναι, τὰ τε τοῖς δημάρχοις δεδομένα καρποῦσθαι, ὅπως,
 ἂν τις ἢ ἔργῳ ἢ καὶ λόγῳ αὐτὸν ὑβρίσῃ, ἱερός τε ἦ καὶ ἐν τῷ ἄγῳ
 ἐνέχῃται, τὸν δὲ δὴ νῖόν, ἂν τινα γεννήσῃ ἢ καὶ ἐσποιήσῃται, ἀρ-
 χιερεῖα ἀποδειχθῆναι ἐψηφίσαντο. ὥς δὲ καὶ τούτοις ἔχαιρε, δίφρος τε 6

31 οὐ*
λεμίων?*

4 ἄλλως τε] ὥστε
3 αὐτοσπράτηγον αὐτοχειρίᾳ ποι. πεφ.*

421 φέρεσθαι*

31 θεάσασθαι
55 αὐτήν
2 πο-
511 ὥς τε*

οἱ ἐπὶ χρόνος, καὶ στολὴ ἥ ποτὲ οἱ βασιλεῖς ἐκέχρητο, φρονεῖν τε
ἐκ τῶν ἱππέων καὶ ἐκ τῶν βουλευτῶν ἐδόθη· καὶ προσέειπε καὶ εὐ-
χεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ δημοσίᾳ κατ' ἔτος ἕκαστον, τὴν τε τύχην αὐτοῦ
ὁμνῆναι, καὶ τὰ πραχθησόμενα αὐτῷ πάντα κύρια ἔξαιεν ἐνόμισαν.
² καὶ τούτου καὶ πενταετηρίδα οἱ ὡς ἥρωι, ἱεροποιούς τε ἐς τὰς τοῦ
Πανὸς γυμνοπαιδίας, τρίτην τινὰ ἑταιρίαν ἣν Ἰουλίαν ὠνόμασαν,
καὶ ταῖς ὀπλομαχίαις μίαν τινὰ αἰὲς ἡμέραν καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν
³ τῇ ἄλλῃ Ἰταλίᾳ ἀνέθεσαν. καὶ ἐπειδὴ καὶ τούτοις ἠρέσκετο, οὕτω
δὴ ἔς τε τὰ θέατρα τὸν τε δῖον αὐτοῦ τὸν ἐπὶ χρόνον καὶ τὸν
στέφανον τὸν διάλιον καὶ διάχρυσον, ἔξ' ἴσου τοῖς τῶν θεῶν, ἔσκο-
⁴ μιζεσθαι καὶ ταῖς ἱπποδρομίαις ὅχον ἐσάγεσθαι ἐψηφίσαντο. καὶ
τέλος Δία τε αὐτὸν ἀντικρυς Ἰούλιον προσηγόρευσαν, καὶ ναὶν αὐτῷ
τῇ τ' ἐπιεικέα αὐτοῦ τεμενισθῆναι ἐγνώσαν, ἱερέα σφίσι τὸν Ἀν-
τώνιον ὥσπερ τινὰ διάλιον προχειρισάμενοι.
⁷ καὶ ἃ γε μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέφηγεν, ἅμα τε ταῦτα
ἐψηφίζοντο καὶ τάφον αὐτῷ ἐντὸς τοῦ πωμηρίου ποιήσασθαι ἐδο-
σαν· τὰ τε δόγματα τὰ περὶ τούτων γιγνόμενα ἐς μὲν στήλας ἀρ-
γυρεῖς χρυσεῖς γραμμασίῳ ἐνέγραψαν, ὑπὸ δὲ δὴ τοὺς πόδας τοῦ
Διὸς τοῦ Καπιτωλίου ὑπέθεσαν, δηλοῦντές οἱ καὶ μάλα ἐναργῶς
² ὅτι ἄνθρωπος εἴη. ἤρξαντο μὲν γὰρ τιμᾶν αὐτὸν ὡς καὶ μετριά-
σονται· προχωροῦντες δέ, ἐπειδὴ χαίρονται τοῖς ψηφισμένοις ἐσώων
(πλὴν γὰρ ὀλίγων τινῶν πάντα αὐτὰ ἐδέξατο), αἰὲς τι μείζον ἄλλος
ἄλλο καὶ ὑπερβολὴν ἐσέφερον, οἱ μὲν ὑπερκολακεύοντες αὐτὸν οἱ
³ δὲ καὶ διασκιώποντες. ἀμέλει καὶ γυναῖξιν ὅσαις ἂν ἐθέλῃσιν συν-
εῖναι οἱ ἐτόλμησάν τινες ἐπιτρέψαι, ὅτι πολλαῖς καὶ τότε ἔτι, καίπερ
πεντηκοντούτης ὢν, ἐχρῆτο. ἕτεροι δέ, καὶ οἱ γε πλείους, ἔς τε τὸ
ἐπίφθορον καὶ ἐς τὸ νεμεσητὸν προάγειν αὐτὸν ὅτι τάχιστα βουλό-
⁴ μενοι τοῦτ' ἐποίουν, ἵνα θῷσσαν ἀπόληται. ὅπερ πού γε γένητο, καίτοι
τοῦ Καίσαρος καὶ δι' αὐτὰ ταῦτα θαρσύναντος ὡς οὐκ ἂν ποτε οὐδ'
ὑπ' ἐκείνων τοιαῦτά γε ψηφισμένων οὐδ' ὑπ' ἄλλον τινὸς δι' αὐ-
τοὺς ἐπιβουλευσομένου, καὶ τούτου οὐδὲ σωματοφύλαξιν ἔτι χρη-
σιμέμενον· τῷ γὰρ δὴ λόγῳ τὸ πρὸς τε τῶν βουλευτῶν καὶ πρὸς τῶν
ἱππέων τηρεῖσθαι προέμενος, καὶ τὴν ἐκ τοῦ πρὶν φρονεῖν προσκα-
⁸ τέλυσεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐν μιᾷ ποτὲ ἡμέρᾳ τὰ τε πλείω καὶ τὰ μείζω
σφῶν ψηφισάμενοι (πλὴν γὰρ τοῦ Κασσίου καὶ τινῶν ἄλλων, οἱ περι-
βόητοι ἐπὶ τούτῳ ἐγένοντο, οὐ μέντοι καὶ ἐπαθόν τι, ἔξ' οὗπερ καὶ
τὰ μάλιστα ἡ ἐπιεικεία αὐτοῦ διεφάνη, τοῖς γε ἄλλοις ὁμοθυμαδὸν
ἐγνώσθη) προσῆλθον αὐτῷ ἐν τῷ τοῦ ἀφροδισίου προνάῳ καθημένῳ

4 3 τ' om 7 2 3 αἰ] ἀλλ' εἰ 4 4 οὐδὲ] δὲ* 5 τὸ] τῷ
8 1 2 περιβ. μὲν ἐπὶ?*

ὥς καὶ πάντες ἅμα τὰ δεδομένα σφίσιν ἀπαγγελοῦντες (ἀπόντος 2
 γὰρ αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα, τοῦ μὴ δοκεῖν ἀναγκαστοὶ ἀλλ' ἐθελονταὶ
 αὐτὰ ποιεῖν, ἐχρημάτιζον), καθήμενός σφας, εἴτ' οὖν θεοβλαβεῖα
 τινὶ εἴτε καὶ περιχαρεῖα, προσεδέξατο, καὶ ὁργὴν ἐκ τούτου πᾶσιν,
 οὐχ ὅτι τοῖς βουλευταῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, τοσαύτην ἐνέβαλεν
 ὥστ' ἐν τοῖς μάλιστα πρόφασιν τῆς ἐπιβουλῆς τοῖς ἀποκτείνασιν
 αὐτὸν παρασχεῖν. ἔλεγον μὲν γὰρ ἀπολογούμενοί τινες ὑπὲρ αὐτοῦ 3
 μετὰ ταῦτα ὅτι τῆς τε κοιλίας ἀκρατῆς ὑπὸ διαρροίας ἐγεγόνει,
 καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ ἐξιδίσῃ, κατέμεινεν· οὐ μέντοι καὶ πείθειν
 τοὺς πολλοὺς ἐδύναντο διὰ τὸ μετ' οὐ πολὺ ἐξεγεροθέντα αὐτὸν αὐτο-
 ποδία οἴκαδε κομισθῆναι, ἀλλ' ὑπειτόπον τε αὐτὸν ἑπερανχεῖν, καὶ 4
 δὴ ἐμίσουν ὥς ὑπερήφανον ὃν αὐτοὶ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν τιμῶν
 ὑπέρφρονα ἐπεποιήκεσαν. τούτου δὲ τοιοῦτον γενομένου προσεπηύ-
 ξησε τὴν ὑποψίαν ὅτι καὶ δικτάτωρ διὰ βίον μετὰ ταῦτα ἀποδει-
 χθεὶς ἤρθετο.

ἐνταῦθα οὖν αὐτοῦ ὄντος οὐδὲν ἔτι ἐνδοιαστικῶς οἱ ἐπιβουλεύον· 9
 τές οἱ ἔπραττον, ἀλλ' ὅπως δὴ καὶ τοῖς πάνσι φίλοις ἐν μίσει γέ-
 νηται, ἄλλα τε ἐπὶ διαβολῇ αὐτοῦ ποιοῦν καὶ τέλος βασιλεία αὐ-
 τὸν προσηγόρευον, καὶ πολὺ τοῦτο τοῦνομα καὶ κατὰ σφᾶς διεθρύ-
 λουν. ἐπειδὴ τε ἐξίστατο μὲν αὐτὸ καὶ ἐπετίμα πῃ τοῖς οὕτως αὐ- 2
 τὸν ἐπικαλοῦσιν, οὐ μέντοι καὶ ἔπραξέ τι δι' οὗ ἂν ἄχθεσθαι τῷ
 προσρήματι ὥς ἀληθῶς ἐπιστεῦθῃ, τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τοῦ
 βήματος ἐστῶσαν διαδήματι λάθρα ἀνέδησαν. καὶ αὐτὸ Γαῖον τε 3
 Ἐπιδίου Μαρούλλου καὶ Λουκίου Καισητίου Φλάκου δημάρχων
 καθελόντων ἰσχυρῶς ἐχαλέπηκε, καίτοι μήτε τι ὑβριστικὸν αὐτῶν
 εἰπόντων, καὶ προσέτι καὶ ἐπαινεσάντων αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει ὥς
 μηδενὸς τοιοῦτου δεόμενον. καὶ τότε μὲν καίπερ ἀσφάλων ἡσύ-
 χασεν· ὥς μέντοι μετὰ τοῦτο ἐσιππεύοντα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἀλβανοῦ 10
 βασιλεία αὐθίς τινες ὠνόμασαν, καὶ αὐτὸς μὲν οὐκ ἔφη βασιλεὺς
 ἀλλὰ Καῖσαρ καλεῖσθαι, οἱ δὲ δὴ δῆμαρχοι ἐκεῖνοι καὶ δίκην τῷ
 πρώτῳ αὐτὸν εἰπόντι βασιλεία ἔλαχον, οὐκέτι τὴν ὁργὴν κατέσχευ,
 ἀλλ' ὥς καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων προσστασιαζόμενος ὑπερηγανάκτησεν.
 καὶ ἐν μὲν τῷ παρόντι οὐδὲν δεινὸν αὐτοὺς ἔδρασεν, ὕστερον δέ 2
 σφῶν προγραφὴν ἐκθέντων ὥς οὔτε ἐλευθέραν οὔτ' ἀσφαλῆ τὴν
 ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ παρορησίαν ἐχόντων περιαλγῆς ἐγένετο, καὶ παρα-
 γαγῶν σφας ἐς τὸ βουλευτήριον κατηγορίαν τε αὐτῶν ἐποιήσατο
 καὶ ψῆφον ἐπήγαγεν. καὶ οὐκ ἀπέκτεινε μὲν αὐτούς, καίτοι καὶ τού- 3
 του τινῶν τιμησάντων σφίσι, προουπαλλάξας δὲ ἐκ τῆς δημαρχίας

δι' Ἐλείου Κίνου συνάρχοντος αὐτῶν ἀπήλειπεν ἐκ τοῦ συνεδρίου. καὶ οἱ μὲν ἔχαιρόν τε ἐπὶ τούτῳ, ἣ καὶ ἐπλάττοντο, ὡς οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχοντες παρησιαζόμενοι κινδυνεύσαι, καὶ ἔξω τῶν πραγ-
 4 μάτων ὄντες τὰ γιγνόμενα ὥσπερ ἀπὸ σκοπιῆς καθέωρων· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ καὶ ἐκ τούτου διεβλήθη, ὅτι δέον αὐτὸν τοὺς τὸ ὄνομά οἱ τὸ βασιλέως προστιθέντας μισεῖν, ὁ δὲ ἐκείνους ἄφεις τοῖς δημάρ-
 χοις ἂντ' αὐτῶν ἐνεκάλει.

- 11 τούτων δ' οὖν οὕτω γενομένων τοιόνδε τι ἕτερον, οὐκ ἐς μα-
 κρὰν συνεκχθέν, ἐπὶ πλέον ἐξηλέγξεν ὅτι λόγῳ μὲν διεκρούετο τὴν
 2 ἐπικλήσιν, ἔργῳ δὲ λαβεῖν ἐπεθύμει. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ τῶν Αν-
 καίων γυμνοπαιδίᾳ ἐς τε τὴν βασιλείαν ἐσῆλθε, καὶ ἐπὶ τοῦ βήμα-
 τος τῇ τε ἐσθῆτι τῇ βασιλικῇ κεκοσμημένος καὶ τῷ στεφάνῳ τῷ
 διαχρύσῳ λαμπρυνόμενος ἐπὶ τὸν δίφρον τὸν κεχρυσωμένον ἐκαθί-
 ζετο, καὶ αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος βασιλέα τε μετὰ τῶν συνερέων προσ-
 ηγγόρευσε καὶ διαδήματι ἀνέδρασε, εἰπὼν ὅτι τοῦτό σοι ὁ δῆμος δι'
 3 ἐμοῦ δίδωσιν, ἀπεκρίνατο μὲν ὅτι Ζεὺς μόνος τῶν Ῥωμαίων βασι-
 λεὺς εἴη, καὶ τὸ διάδημα αὐτῷ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἐπεμψεν, οὐ μὲν-
 τοι καὶ ὀργὴν ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐγγραφεῖναι ἐποίη-
 σεν ὅτι τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ δήμου διὰ τοῦ ὑπάτου διδομένην
 οἱ οὐκ ἐδέξατο. ἐπωπτεύθη τε οὖν ἐκ συγκεκριμένου τινὸς αὐτὸ πε-
 ποιηκέναι, καὶ ἐφίεσθαι μὲν τοῦ ὀνόματος, βούλεσθαι δὲ ἐκβιασθῆ-
 4 ναι πὼς λαβεῖν αὐτό, καὶ δεινῶς ἐμισήθη. καὶ τούτου τοὺς τε δη-
 μάρχους ἐκείνους ὑπάτους τινὲς ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις προεβάλλοντο, καὶ
 τὸν Βροῦτον τὸν Μάρκον τοὺς τε ἄλλους τοὺς φρονηματώδεις ἰδίᾳ
 12 τε προσιόντες ἀνέπειθον καὶ δημοσίᾳ προσπαράξουν. γράμματά τε
 γὰρ, τῇ ὁμωνυμίᾳ αὐτοῦ τῇ πρὸς τὸν πᾶν Βροῦτον τὸν τοὺς Ταρ-
 κυνίους καταλύσαντα καταχρώμενοι, πολλὰ ἐξετίθεσαν, φημίζοντες
 αὐτὸν ψευδῶς ἀλόγονον ἐκείνου εἶναι· ἀμφοτέρους γὰρ τοὺς παῖ-
 δας, τοὺς μόνους οἱ γενομένους, μειράκια ἐτι ὄντας ἀπέκτεινε, καὶ
 2 οὐδὲ ἔγγονον ὑπελίπετο. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτό τε οἱ πολλοί, ὅπως
 ὥς καὶ γένει προσήκων αὐτῷ ἐς ὁμοιότροπα ἔργα προαχθείη, ἐπλάτ-
 τοντο, καὶ συνεχῶς ἀνεκάλουν αὐτόν, ὃ Βροῦτε Βροῦτε ἐκβοῶντες,
 3 καὶ προσεπιλέγοντες ὅτι Βρούτον χρῆζομεν. καὶ τέλος τῇ τε τοῦ
 παλαιοῦ Βρούτου εἰκόني ἐπέγραψαν "εἶθε ἔζης," καὶ τῷ τούτου βή-
 ματι (ἐστρατήγει γὰρ, καὶ βῆμα καὶ τὸ τοιοῦτον ὀνομάζεται ἐφ'
 οὗ τις ἰζόμενος δικάζει) ὅτι καθεύδεις ὃ Βροῦτε καὶ "Βροῦτος
 οὐκ εἶ."

- 13 ταῦτά τε οὖν αὐτόν, ἄλλως τε καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἀντιπολεμήσαντα

4 1 σιῶς 3 τὸ] τοῦ*

12 2 2 προσήκον

11 2 2 βασ.] ἀγορὰν?

3 2 αὐτό

τῷ Καίσαρι, ἀνέπεισεν ἐπιθέσθαι οἱ καίπερ εὐεργέτη μετὰ τοῦτο
γενομένῳ, καὶ ὅτι τοῦ Κάτωνος τοῦ Οὐτικησίου κληθέντος, ὥσπερ
εἶπον, καὶ ἀδελφιδοῦς καὶ γαμβρὸς ἦν. καὶ μόνη γε γυναικὼν ἡ
γαμιτὴ αὐτοῦ ἡ Πορκία τὴν ἐπιβουλήν, ὡς φασί, συνέγνω. φρον- 2
τίζοντι γὰρ τι αὐτῷ περὶ αὐτῶν τούτων ἐπιστῆσα ἀνεπόθετο ὅ τι
σύννονος εἶη, καὶ ἐπειδὴ μηδὲν ἀπεκρίνατο, ἐπώπτευσέ τε διὰ τὴν
τοῦ σώματος ἀσθένειαν ἀπιστεῖσθαι, μὴ καὶ ἄκουσά τι ἐκ βασά-
νων ἐξείλη, καὶ πρᾶγμα μέγα ἐτόλμησεν. τὸν γὰρ μηρὸν τὸν ἐαν- 3
τῆς κούφα κατέτρωσεν, ὅπως πειραθεῖη εἰ δύναιτο πρὸς αἰκισμοὺς
ἀντικαρτερεῖσθαι· καὶ ἐπειδὴ μὴ περιήλγησε, κατεφρόνησε τοῦ τραύ-
ματος καὶ προσελθοῦσα αὐτῷ ἔφη “σὺ μὲν ὦ ἄνερ, καίτοι τῇ ψυχῇ
μου πιστεύων ὅτι οὐδὲν ἐκλαλήσει, ὅμως ἡπίστεις τῷ σώματι, καὶ
ἐπασχές γέ τι ἀνθρώπων· ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο εὖρηκα σιωπᾶν δυ-
νάμενον.” ταῦτα εἰποῦσα τὸν τε μηρὸν ἐπέδειξέν οἱ, καὶ τὴν αἰ- 4
τίαν τοῦ γεγονότος ἐκφήρασα ἔφη “λέγε τοίνυν θαρσύν πάνθ’ ὅσα
συνκρύπτεις· ἐμὲ γὰρ οὐ πῦρ, οὐ μάλιστα, οὐ κέντρα ἀναγκάσει
τι ἐκλαλήσαι· οὐχ οὕτω γενὴ γέννημαι. ὥς, ἂν γε ἀπιστήσης μοι
ἔτι, καλῶς ἔχει μοι τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν. ἢ μηκέτι με μηδεὶς
μήτε Κάτωνος θυγατέρα μήτε σὴν γυναῖκα νομίζετω.” ἀκούσας 14
δὲ ταῦτα ὁ Βροῦτος ἐθαύμασε, καὶ οὐδὲν ἔτ’ αὐτὴν ἀπεκρύψατο,
ἀλλ’ αὐτὸς τε ἐπὶ μᾶλλον ἐρρώσθη καὶ ἐκείνη πάντα διηγῆσατο.
καὶ μετὰ τοῦτο τὸν Κάσσιον τὸν Γάιον, σωθέντα μὲν καὶ αὐτὸν 2
ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ προσέτι καὶ στρατηγία τιμηθέντα, τῆς δὲ
ἀδελφῆς ἄνδρα ὄντα, προσέλαβεν. καὶ τούτου καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
τὰ αὐτὰ σφισι βουλομένους ἡθροίζον. καὶ ἐγένοντο μὲν οὐκ ὀλί- 3
γοι· ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ὀνόματα οὐδὲν δέομαι καταλέγειν,
ἵνα μὴ καὶ δι’ ὄχλου γένωμαι, τὸν δὲ δὴ Τρεβόνιον τὸν τε Βροῦ-
τον τὸν Δέκιμον, ὃν καὶ Ἰούνιον Ἀλβινόν τε ἐπεκάλουν, οὐ δύνα-
μαι παραλιπεῖν. πλεῖστα γὰρ καὶ οὗτοι εὐεργετηθέντες ὑπὸ τοῦ 4
Καίσαρος, καὶ ὁ γε Δέκιμος καὶ ὑπατος ἐς τὸ δεύτερον ἔτος ἀπο-
δεδειγμένος καὶ τῇ Γαλατίᾳ τῇ πλησιοχώρῳ προστεταγμένος, ἐπε-
βούλευσαν αὐτῷ.

καὶ ὀλίγον γε ἐφωράθησαν ὑπὸ τε τοῦ πλήθους τῶν συνειδό- 15
των, καίτοι τοῦ Καίσαρος μήτε λόγον τινὰ περὶ τοιοῦτον τινὸς
προσδεχομένου καὶ πάνν ἰσχυρῶς τοὺς ἐσαγγέλλοντάς τι τοιοντό-
τροπον κολάζοντος, καὶ ὑπὸ τοῦ διαμέλλειν. αἰδῶ τε γὰρ αὐτοῦ 2
καὶ ὡς ἔχοντες, καὶ φοβούμενοι, καίπερ μηδεμιᾷ ἔτι φρουρᾷ χρω-
μένον, μὴ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν περὶ αὐτὸν αἰεὶ ποτε ὄντων φθα-

- 3 ρῶσι, διηγόν, ὥστε καὶ κινδυνεῦσαι ἐλεγχθέντες ἀπολέσθαι. καὶ ἔπαθον ἂν τοῦτο, εἰ μὴ συνταχῆναι τὸ ἐπιβούλευμα καὶ ἄκοντες ἠναγκάσθησαν. λόγου γὰρ τινος, εἴτ' οὖν ἀληθοῦς εἴτε καὶ ψευδοῦς, οἷά ποιν φιλεῖ λογοποιεῖσθαι, διελθόντος ὡς τῶν ἱερέων τῶν πεντεκαίδεκα καλουμένων διαθροούντων ὅτι ἡ Σίβυλλα εἰρηκυῖα εἴη μήποτ' ἂν τοὺς Πάρθους ἄλλως πως πλην ἐπὶ βασιλείῳς ἁλῶ-
 4 ναι, καὶ μελλόντων διὰ τοῦτο αὐτῶν τὴν ἐπικλήσιν ταύτην τῷ Καίσαρι δοθῆναι ἐσηγήσεσθαι, τοῦτό τε πιστεύσαντες ἀληθὲς εἶναι, καὶ ὅτι καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὥνπερ καὶ ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κάσιος ἦν, ἡ ψῆφος ἔτε καὶ ὑπὲρ τηλικούτου βουλευμάτος ἐπαχθήσοιτο, καὶ οὐτ' ἀντειπεῖν τολμῶντες οὔτε σιωπῆσαι ὑπομένοντες, ἐπέσπεν-
 16 σαν τὴν ἐπιβουλήν πρὶν καὶ ὅτι οὖν περὶ αὐτοῦ χρηματισθῆναι. ἐδέδοκτο δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ τὴν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι. τὸν τε γὰρ Καίσαρα ἥκιστα ἐνταῦθ' ὑποτοποῦντά τι πείσεσθαι εὐ-
 αλωτότερον ἔσεσθαι, καὶ σφίσιν εὐπορίαν ἀσφαλῆ ξιφῶν ἐν κιβω-
 2 τίοις ἀντὶ γραμματείων τινῶν ἐσκομισθέντων ὑπάρξαι, τοὺς τε ἄλ-
 λους οὐ δυνήσεσθαι, οἷά ποιν καὶ ἀόπλους ὄντας, ἀμῦναι προσεδό-
 2 κων· εἰ δ' οὖν τις καὶ τολμήσειέ ποιν, ἀλλὰ τοὺς γε μονομάχους, οὓς πολλοὺς ἐν τῷ Πομπηίου θεάτρῳ, πρόφασιν ὡς καὶ ὀπλομαχή-
 σοντας, προπαρεσκευάσαντο, βοηθήσειν σφίσιν ἡλπίζον· ἐκεῖ γὰρ ποιν ἐν οἰκίῳ τινι τοῦ περιστώου συνεδρεῖν ἐμελλον. καὶ οἱ μὲν, ἐπειδὴ ἡ κυρία ἦκεν, ἔς τε τὸ βουλευτήριον ἅμα ἔξυ συνέλεγ-
 17 σαν καὶ τὸν Καίσαρα παρεκάλουν· ἐκείνῳ δὲ προέλεγον μὲν καὶ μάντις τὴν ἐπιβουλήν, προέλεγε δὲ καὶ ὀνειράτα. ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ ἐν ἧ ἔσφαργη, ἧ τε γυνὴ αὐτοῦ τὴν τε οἰκίαν σφῶν συμπεπτωκέναι καὶ τὸν ἄνδρα τετραῶσθαί τε ἐπὶ τινῶν καὶ ἐς τὸν κόλπον αὐτῆς καταφυγεῖν ἔδοξε, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τε τῶν νεφῶν μετέωρος
 2 αἰωρεῖσθαι καὶ τῆς τοῦ Διὸς χειρὸς ὑπτεσθαι. πρὸς δ' ἔτι καὶ σημεῖα οὐτ' ὀλίγα οὐτ' ἀσθενῆ αὐτῷ ἐγένετο· τὰ τε γὰρ ὄπλα τὰ Ἄρεια παρ' αὐτῷ τότε ὡς καὶ παρ' ἀρχιερεῖ κατὰ τι πάτριον κείμενα ψόφον τῆς νυκτὸς πολλὰν ἐποίησε, καὶ αἱ θύραι τοῦ δωματίου
 3 ἐν ᾧ ἐκάθενδεν αὐτόμαται ἠνεώχθησαν. τὰ τε ἱερὰ ἃ ἐπ' αὐτοῖς ἐθύσατο οὐδὲν αἴσιον ὑπέφηνε, καὶ οἱ ὄρνιθες δι' ὧν ξιμαντεύετο οὐκ ἐπέτρεπον αὐτῷ ἐκ τῆς οἰκίας ἐξελθεῖν. ἥδη δὲ τισι καὶ τὸ τοῦ δίφρου τοῦ ἐπιχρύσου ἐνθύμιον μετὰ γε τὴν σφαγὴν αὐτοῦ ἐγένετο, ὅτι αὐτὸν ὁ ὑπηρέτης βραδύνοντος τοῦ Καίσαρος ἐξεκόμι-
 18 σεν ἐκ τοῦ συνεδρίου, νομίσας μηκέτ' αὐτοῦ χορίαν ἔσεσθαι.

ωμόται μὴ ἀναβολῆς γενομένης (θροῦς γάρ τις διήλθεν ὅτι οἴκοι τὴν ἡμέραν ἐκείνην μενεῖ) τό τε ἐπιβουλευμά σφισι διαπῆσθαι καὶ αὐτοὶ φωραθῶσι, πέμπονσι τὸν Βροῦτον τὸν Λέκιμον, ὅπως ὥς καὶ πᾶν φίλος αὐτῷ δοκῶν εἶναι ποιήσῃ αὐτὸν ἀφικέσθαι. καὶ 2 ὅς τὰ τε προταθέντα ὅπ' αὐτοῦ φανλίσας, καὶ τὴν γερονσίαν σφόδρα ἐπιθυμεῖν ἰδεῖν αὐτὸν ἐπειπὼν, ἔπεισε προελθεῖν. καὶ τούτῳ εἰκὼν τις αὐτοῦ, ἣν ἐν τοῖς προθύροις ἀνακειμένην εἶχε, κατέπεσεν ἀπὸ ταυτομάτου καὶ συνεθραύσθη. ἀλλ' ἔδει γὰρ αὐτὸν τότε με- 3 ταλλάξαι, οὐδὲν οὔτε τούτου ἐφρόντισεν οὔτε τινὸς τὴν ἐπιβουλήν οἱ μνημόντος ἤκουσεν. καὶ βιβλίον τι παρ' αὐτοῦ λαβὼν, ἐν ᾧ πάντα τὰ πρὸς τὴν ἐπίθεσιν παρεσκευασμένα ἀκριβῶς ἐνεγέγραπτο, οὐκ ἀνέγνω, νομίσας ἄλλο τι αὐτὸ τῶν οὐκ ἐπειγόντων ἔχειν. τό 4 τε σύμπαν οὕτως ἐθάρσει ὥστε καὶ πρὸς τὸν μάντιν τὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην φυλάσσεσθαι ποτε αὐτῷ προαγορεύσαντα εἰπεῖν ἐπισκώπτων "ποῦ δῆτά σου τὰ μαντεύματα; ἢ οὐκ ὀρᾷς ὅτι ἡ ἡμέρα ἣν ἐδεδείξαι πάρεστι, καὶ ἐγὼ ζῶ;" καὶ ἐκεῖνος τοσοῦτον, ὥς φασί, μόνον ἀπεκρίνατο, ὅτι πάρεστιν, οὐδέπω δὲ παρελήλυθεν.

ὥς δ' οὖν ἀφίκετό ποτε πρὸς τὸ συνέδριον, Τρεβώνιος μὲν 19 Ἀντώνιον ἔξω πον ἀποδιέτριψεν. ἐβουλευσάντο μὲν γὰρ καὶ τοῦτον τὸν τε Λέπιδον ἀποκτεῖναι· φοβηθέντες δὲ μὴ καὶ ἐκ τοῦ πλή- 2 θους τῶν ἀπολομένων διαβληθῶσιν ὥς καὶ ἐπὶ δυναστείᾳ ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἐλευθερώσει τῆς πόλεως, ἣν προεβάλλοντο, τὸν Καίσαρα πεφο- νευκότες, οὐδὲ παρῆναι τὸν Ἀντώνιον τῇ σφαγῇ αὐτοῦ ἠθέλησαν, ἐπεὶ ὁ γε Λέπιδος ἔξεστράτευτο καὶ ἐν τῷ προαστείῳ ἦν. ἐκείνῳ 3 μὲν δὴ Τρεβώνιος διελέγετο· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι τὸν Καίσαρα ἐν τούτῳ ἀθρόοι περιστάντες (εὐπρόσδοξός τε γὰρ καὶ φιλοπροσήγορος ἐν τοῖς μάλιστα ἦν) οἱ μὲν ἐμυθολόγουν, οἱ δὲ ἐκέτεον δῆθεν αὐτόν, ὅπως ἥκιστα τι ὑποπτεύσῃ. ἐπεὶ τε ὁ καιρὸς ἐλάμβανε, προσῆλθέ 4 τις αὐτῷ ὥς καὶ χάριν τινὰ γινώσκων, καὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὤμου καθεῖλκυσε, σημειῶν τι τοῦτο κατὰ τὸ συγκείμενον τοῖς συνωμόταις αἶρων· καὶ τούτον προσπεσόντες αὐτῷ ἐκείνοι πολλα- 5 χόθεν ἅμα κατέτρωσαν αὐτόν, ὥσθ' ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν μήτ' εἰπεῖν μήτε πρᾶξαι τι τὸν Καίσαρα δυνήθῃναι, ἀλλὰ συγκαλνυά- μενον σφαγῇναι πολλοῖς τραύμασιν. ταῦτα μὲν τάληθέστατα· ἥδη δέ τινες καὶ ἐκεῖνο εἶπον, ὅτι πρὸς τὸν Βροῦτον ἰσχυρῶς πατάξαντα ἔφη "καὶ σύ, τέκνον;"

Θορύβου δ' οὖν πολλοῦ παρὰ τῶν ἄλλων τῶν τε ἔνδον ὄντων 20 καὶ τῶν ἔξωθεν προσεσσηκόντων πρὸς τε τὸ αἰγνίδιον τοῦ πάθους,

- καὶ ὅτι ἡγνόουν τοὺς τε σφαγέας καὶ τὸ πλῆθος τὴν τε διάνοιαν
 2 αὐτῶν, γενομένου πάντες ὥς καὶ κινδυνεύοντες ἐταράσσοντο, καὶ
 αὐτοὶ τε ἐς φυγὴν ὤρμησαν ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, καὶ τοὺς προστυγ-
 χάνοντάς σφισιν ἐξέπλησσον, σαφές μὲν οὐδὲν λέγοντες, αὐτὰ δὲ
 3 ταῦτα μόνον βοῶντες, "φεῦγε κλεῖτε, φεῦγε κλεῖτε." καὶ αὐτὰ καὶ οἱ
 λοιποὶ παραλαμβάνοντες παρ' ἀλλήλων ὥς ἕκαστος διεβόων, καὶ
 τὴν τε πόλιν θρήνων ἐπλήρουν, καὶ αὐτοὶ ἐς τε τὰ ἐργαστήρια
 καὶ ἐς τὰς οἰκίας ἐσπίπτοντες ἀπεκρύνοντο, καίτοι τῶν σφαγέων
 4 ἐνδεικνυμένων καὶ προσεκβοώντων μὴ φοβεῖσθαι. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ
 τοῦτο τε ἅμα ἔλεγον καὶ τὸν Κικέρωνα συνεχῶς ἀνεκάλουν, ὃ δὲ
 ὁμιλος οὐτ' ἄλλως ἐπίστενέ σφισιν ἀληθεύειν οὔτε ῥαδίως καθί-
 στατο· ὃψέ δ' οὖν ποτὲ καὶ μόλις, ὥς οὔτε τις ἐφρονέετο οὔτε
 21 συνελαμβάνετο, θαρσύναντες ἡσύχασαν. καὶ συνελθόντων αὐτῶν
 ἐς ἐκκλησίαν πολλὰ μὲν κατὰ τοῦ Καίσαρος πολλὰ δὲ καὶ ὑπὲρ
 τῆς δημοκρατίας οἱ σφαγεῖς εἶπον, θαρσεῖν τέ σφας καὶ μηδὲν δει-
 νὸν προσδέχεσθαι ἐκέλευον· οὔτε γὰρ ἐπὶ δυναστείᾳ οὐτ' ἐπ' ἄλλῃ
 3 πλεονεξίᾳ οὐδεμιᾷ ἀπεκτονέμεναι αὐτὸν ἔφασαν, ἀλλ' ἵν' ἐλεύθεροί
 2 τε καὶ αὐτόνομοι ὄντες ὁρθῶς πολιτεύωνται. τοιαῦτ' ἅπαντα εἰπόν-
 τες τοὺς μὲν πολλοὺς κατέστησαν, καὶ μάλιστα ὅτι οὐδένα ἠδίκουν·
 αὐτοὶ δὲ δὴ φοβούμενοι καὶ ὥς μὴ τις σφίσιν ἀντεπιβουλευσῇ,
 ἀνῆλθον ἐς τὸ Καπιτώλιον ὥς καὶ τοῖς θεοῖς προσευξόμενοι, καὶ
 3 ἐκεῖ τὴν τε ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἐνδιέτριψαν. καὶ αὐτοῖς καὶ ἄλ-
 λοι τινὲς τῶν πρώτων ἀφ' ἐσπέρας, τῆς μὲν ἐπιβουλῆς οὐ συμμε-
 τασχόντες, τῆς δὲ ἀπ' αὐτῆς δόξης, ὥς καὶ ἐπαινουμένους σφᾶς
 ἐώρων, καὶ τῶν ἄθλων ἃ προσεδέχοντο μεταποιησόμενοι, συνεγέ-
 4 γοντο. καὶ συνέβη γε αὐτοῖς ἐς τοῦναντίον τὸ πρᾶγμα δικαίωτατα
 περιστῆναι· οὔτε γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ ἔργου ἅτε καὶ μηδὲν αὐτοῦ
 προσκοινωνήσαντες ἔλαβον, καὶ τοῦ κινδύνου τοῦ τοῖς δρᾶσαι
 αὐτὸ συμβάντος ὥς καὶ ἐπιβουλευσάντες σφισι μετέσχον.
 22 ἰδὼν δὲ ταῦτα ὁ Δολοβέλλας οὐδ' αὐτὸς ἤξιον τὴν ἡσυχίαν
 ἄγειν, ἀλλ' ἐς τε τὴν ὑπατον ἀρχὴν καίπερ μηδέπω οἱ προσήκουσαν
 ἐσθλὴν, καὶ δημηγορήσας τι περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸ Καπιτώ-
 2 λιον ἀνέβη. τούτων δὲ ἐνταῦθα ὄντων, ὁ Λέπιδος μαθὼν τὰ γε-
 γενημένα τὴν τε ἀγορὰν μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῆς νυκτὸς κατέλαβε,
 καὶ κατὰ τῶν σφαγέων ἅμα ἔρ' ἐδημηγόρει. ὃ οὖν Ἀντώνιος, καί-
 3 τοι παραχρῆμα μετὰ τὸν τοῦ Καίσαρος θάνατον φυγῶν καὶ τὴν τε
 ἐσθλῆτα τὴν ἀρχικὴν, ὅπως διαλάθῃ, ῥίψας καὶ τὴν νύκτα κρυ-
 3 φτεῖς, ὅμως ἐπειδὴ τοὺς τε σφαγέας ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ τὸν
 2 1 κινδυνεύουσιν 4 3 οὐδ' 21 4 4 συνεπιβουλευσάντες?

Λέειδον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντα ἦσθετο, τὴν τε γερονσίαν ἐς τὸ τῆς γῆς τέμενος ἤθροισε καὶ γνώμας ὑπὲρ τῶν παρόντων προέθηκεν. καὶ εἶπον ἄλλοι τε ἄλλα, ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἐγίνωσκε, καὶ ὁ Κικέρων τὰδε, οἷσπερ καὶ ἐπείσθησαν.

“ἀεὶ μὲν ἔγωγε οἶμαι χρῆναι μηδὲνα μηδὲν μῆτε πρὸς χάριν ²³ μῆτε πρὸς φιλονεικίαν λέγειν, ἀλλ’ ὁ βέλτιστος ἕκαστος εἶναι νομίζει, τοῦτ’ ἀποφαίνεσθαι. δεινὸν γὰρ εἰ τοὺς μὲν στρατηγούοντας ² τοὺς δ’ ἐπατεούοντας πάντα ἀπ’ ὀρθῆς τῆς διανοίας ποιεῖν ἀξιόσομεν, καὶ ἄρα πως σφαλῶσιν, εὐθύνας παρ’ αὐτῶν καὶ τῆς τύχης ἀπαιτήσομεν, ἐν δὲ δὴ τῷ βουλευέσθαι, ἐν ᾧ κυριώτατοι τῆς ἡμετέρας αὐτῶν γνώμης ἐσμέν, τὰ κοινῇ συμφέροντα τῶν ἰδίων ἕνεκα πλεονεξιών προσηύμεθα. ἀεὶ μὲν δὴ διὰ τὰυτα ὃ πατέρες πάντα ³ ἀπλῶς καὶ δικαίως ἡγοῦμαι δεῖν ἡμᾶς συμβουλεύειν ὑμῖν, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασιν, ἐν οἷς ἂν μὲν μηδὲν πολυπραγμονήσαντες ὁμονόησωμεν, αὐτοὶ τε σωθῆσόμεθα καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαντας περιποιήσομεν, ἂν δ’ ἀκριβῶς πάντα ἐξετάσαι ἐθελήσωμεν, ⁴ δέδοικα μὴ κακῶς —. δυσχερὲς δ’ οὐδὲν ἀρχόμενος τῶν λόγων εἰπεῖν βούλομαι. πρότερον μὲν γὰρ, οὐκ ὀλίγος ἔξ οὗ χρόνος, οἱ τὰ ²⁴ ὅπλα ἔχοντες καὶ τῆς πολιτείας ἐγκρατεῖς ὡς τὸ πολὺ ἐγίνοντο, ὥστ’ αὐτοὺς ὃ τι δεῖ βουλεύειν ὑμῖν ἐπιτάττειν, ἀλλ’ οὐχ ὑμᾶς ὃ τι χρὴ πράττειν ἐκέλευς προσκοπεῖν· νῦν δ’ ἐς τοῦτο καιροῦ πάνθ’ ² ὡς εἰπεῖν τὰ πράγματα πάρεστιν ὥστε ἐφ’ ὑμῖν τε αὐτὰ εἶναι καὶ ἐς ὑμᾶς ἀνακεῖσθαι, καὶ παρ’ ὑμῶν ἦτοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ μετὰ ταύτης τὴν ἐλευθερίαν, ἣ στάσεις καὶ πολέμους ἐμφυλίουσιν αὐθις καὶ ἀπ’ αὐτῶν καὶ δεσπότην λαβεῖν. ὃ τι γὰρ ἂν τήμε- ³ ρον ψηφίσησθε, τοῦτω καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀκολουθήσουσιν. τούτων οὖν οὕτως, ὡς γε ἐμαυτὸν πείθω, ἐχόντων φημὶ δεῖν ἡμᾶς τὰς μὲν πρὸς ἀλλήλους ἐχθρας ἢ φιλονεικίας, ἢ ὅπως ἂν τις αὐτὰς ὀνομάσῃ, καταλύσασθαι, πρὸς δὲ δὴ τὴν παλαιὰν ἐκείνην εἰρήνην καὶ φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν ἐπανελθεῖν, ἐνθυμηθέντας τοῦτό γε, εἰ ⁴ μηδὲν ἄλλο, ὅτι τέως μὲν ἐκέλευς ἐπολιτενόμεθα, καὶ χώρας καὶ πλούτους καὶ δόξαν καὶ συμμύχους ἐκτησάμεθα, ἀφ’ οὗ δὲ ἐς τὰ πρὸς ἀλλήλους κακὰ προήχθημεν, οὐχ ὅσον οὐκ ἀμείνους ἀλλὰ καὶ πολὺ χείρους ἐγενόμεθα. καὶ ἔγωγε τοσούτου δέω νομίζω ἄλλο τι ⁵ σῶσαι ἂν ἔν γε τῷ παρόντι τὴν πόλιν, ὥστ’ ἂν μὴ τι τήμερον καὶ ἤδη γε ὅτι τάχιστα προβουλεύσωμεν, οὐδ’ ἀναλαβεῖν δυνησόμεθα.

σκοπεῖτε δὲ ὡς ἀληθῆ λέγω, πρὸς τε τὰ παρόντα ἀπιδόντες ²⁵ καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀναλογισάμενοι. ἢ οὐχ ὁρᾷτε μὲν τὰ γινόμενα,

^{3 3} προτέθεικε
om*

^{4 1} ἀκούτας

^{23 1 1} μηδὲν μῆτε πρὸς] μηδενός

² δέδοικα δὲ μὴ

^{3 3} μὲν

- 2 καὶ ὅτι διαιρεῖται τε καὶ περισπᾶται ὁ δῆμος αὐθις, καὶ οἱ μὲν ταῦτα οἱ δ' ἐκεῖνα προαιρούμενοι διχῇ τε ἤδη νενέμῃται καὶ διχῇ στρατοπεδεύονται, καὶ οἱ μὲν τὸ Καπιτώλιον προκατελήφασιν ὥσπερ τινὰς Γαλάτας φοβούμενοι, οἱ δ' ἐκ τῆς ἀγορᾶς πολιορκεῖν αὐτοὺς παρασκευάζονται καθάπερ Καρχηδόνιοι τινες ἀλλ' οὐ Ῥωμαῖοι καὶ αὐτοὶ ὄντες; οὐκ ἀκούετε δὲ ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις διχογνωμο-
 3 νησάντων τινῶν ὥστε καὶ τὸν Ἀσεντίνον ποτε καὶ τὸ Καπιτώλιον, ἔστι δ' οὗς αὐτῶν καὶ τὸ ἱερὸν ὄρος κατασχεῖν, ὅσας μὲν ἐπὶ τοῖς ἴσοις, ἢ καὶ βραχὺ τι συγχωρήσαντες οἱ ἕτεροι τοῖς ἑτέροις, κα-
 4 τηλλάγησαν, μισοῦντές τε ἀλλήλους εὐθὺς ἐπαύσαντο, καὶ ἐν εἰ- ρῇ καὶ ὁμονοίᾳ τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου διήγαγον οὕτως ὥστε καὶ πολλοὺς καὶ μεγάλους πολέμους κοινῇ κατορθῶσαι· ὅσας δὲ δὴ πρὸς φόνους καὶ σφαγὰς ἐχώρησαν, οἱ μὲν δικαιώσκει τοῦ ἀμύνε- σθαι τοὺς προὑπάρξοντας, οἱ δὲ καὶ φιλονεικίᾳ τοῦ μηδενὸς ἐλασ-
 5 σοῦσθαι δοκεῖν ἀπατηθέντες, οὐδὲν πώποτε χρηστὸν ἐγένετο. τί γὰρ δεῖ πρὸς οὐδὲν ἥτιον ἡμᾶς εἰδότας τὸν Ὑαλέριον, τὸν Ὀράτιον, τὸν Σατορνῖνον, τὸν Γλαύκιον, τοὺς Γράκχους λέγοντα διατρίβειν; τοιαῦτ' οὖν παραδείγματα, καὶ ταῦτα οὐκ ἀλλότρια ἀλλ' οἰκεῖα
 6 ἔχοντες, μὴ μελλήσητε τὰ μὲν ζηλῶσαι τὰ δὲ φυλάσσεσθαι, ἀλλ' ὅτε ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν πείραν τῆς ἐκβάσεως ὧν βουλευέ- σθε παρεληφότες, μηκέτι τοὺς ἐμὸν λόγους ὥς καὶ ῥήματα δια- σκοπεῖτε, ἀλλὰ τὰ τῷ κοινῷ διαφέροντα ὥς καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἤδη
 7 ὄντα θεωρεῖτε. οὐδὲ γὰρ ἀσαφεὶ τινὶ ἐνθυμήσει τὰ φανερὰ τῆς ἐλ- πίδος ἀναρρήψετε, ἀλλ' ἐχεγγύω πίστει τὸ βέβαιον τοῦ λογισμοῦ προνοήσετε.
- 26 ἐπάρχει μὲν οὖν ἡμῖν τοῦθ' ὅπερ εἶπον, οἴκοθεν καὶ παρὰ τῶν προγόνων λαβοῦσιν ὁρθῶς βουλευέσασθαι· καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ξε- νικοῖς παραδείγμασι χρῆσθαι ἠθέλησα, μυρία ἂν εἰπεῖν ἔχων. ἐν δ' οὖν ὅμως τῆς ἀρίστης καὶ ἀρχαιοτάτης πόλεως, παρ' ἧς οὐδ' οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπαγαγέσθαι τινὰς νόμους ἀπηξίωσαν, παρέξομαι·
 2 καὶ γὰρ αἰσχροὺς ἂν εἴη τοσοῦτον ἡμᾶς καὶ τῇ ῥώμῃ καὶ τῇ γνώμῃ τῶν Ἀθηναίων ὑπερέχοντας χεῖρον αὐτῶν βουλευέσθαι. ἐκεῖνοι τοίνυν (λέγω δὲ ὁ πάντες ἴστε) στασιάζαντες ποτε, καὶ ἐκ τούτου καὶ ὑπὸ τῶν Μακεδαιμονίων καταπολεμηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν δυνα-
 3 τωτέρων πολιτῶν τυραννηθέντες, οὐ πρότερον ἀπηλλάγησαν τῶν κακῶν πρὶν συνθέσθαι καὶ διομολογήσασθαι τῶν τε συμβεβηκότων σφίσι, πολλῶν πον καὶ δεινῶν ὄντων, ἐπιλήσεσθαι, καὶ μηδὲν τὸ παράπαν ὑπὲρ αὐτῶν μήτε ἐγκαλέσειν ποτὲ μήτε μνησικακήσειν τινί.
 4 τοιγάρτοι σωφρονήσαντες οὕτως οὐχ ὅτι τυραννούμενοι καὶ στα-

σάζοντες ἐπαύσαντο, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν εὐθνήσαν καὶ
τὴν τε πόλιν ἀνεκτήσαντο καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς ἀντεποιή-
σαντο, καὶ τέλος κύριοι καὶ σωῶσαι καὶ ἀπολέσαι καὶ τοὺς Λακε-
δαιμονίους αὐτοὺς καὶ τοὺς Θηβαίους πολλάκις ἐγένοντο. καίτοι 5
εἰ ἡθελήκεσαν ἐκεῖνοι οἱ τὴν Φυλὴν καταλαβόντες καὶ ἐκ τοῦ
Πειραιῶς κατελθόντες τιμωρήσασθαι τοὺς ἐκ τοῦ ἁστέος ὑπὲρ ὧν
ἠδίκητο, εὖλογον μὲν ἂν πρῶγμα πεποιηκέναι ἐδεδόχεσαν, πολλὰ
δ' ἂν καὶ ἐδεδράκεσαν κακὰ καὶ ἐπεπόνθεσαν. ὥσπερ γὰρ κρεῖτ- 6
τους αὐτῶν παρὰ τὴν ἐλπίδα ἐγένοντο, τάχ' ἂν τι καὶ ἡλαττώθη-
σαν αὐτοῖς. οὐ γὰρ ἔστιν ἐν τοῖς τοιοῦτοις βέβαιον οὐδέν, οὐδὲ ἔξ 27
ὧν ἰσχύει τις προσεπεκράτησεν, ἀλλὰ πάμπολλοι μὲν θαρσοῦντες
ἐπταῖσαν, πάμπολλοι δὲ ζητοῦντες ἀμύνασθαι τινα προσαπώλοντο.
οὔτε γὰρ τὸ πλεονεκτούμενον ἐν τινι πάντως εὐτυχεῖ, διότι καὶ ἀδι- 2
κεῖται, οὔτε τὸ δυνάμει προὔχον πάντως κατορθοῖ, διότι καὶ προ-
ήκει, ἀλλ' ἀμφοτέρω ἀπὸ τῆς ἴσης καὶ τῷ παραλόγῳ τοῦ ἀνθρωπίνου
καὶ τῷ ἀσταθμῆτι τῆς τύχης ὑποκείμενα, καὶ τὴν ῥοπὴν πολλάκις
οὐ πρὸς τὸ σφέτερον εὐέλπι ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐκείνων ἀδόκητον λαμ-
βάνει. ὅθεν ἐκ τε τούτων καὶ ἐκ τῆς φύλωνικίας (δεινὸν γὰρ ἔστιν 3
ἄνθρωπος ἀδικηθεὶς ἢ νομίσας γε ἀδικεῖσθαι ὑπὲρ δύναμιν θρα-
σύνασθαι) καὶ πολλοὶ πολλάκις καὶ παρὰ τὴν ἰσχὴν ἐπαίρονται
διακινδυνεύειν ὥς καὶ κρατήσοντας ἢ οὗτοι γε καὶ ἀναμωτὶ διο-
λούμενοι, καὶ οὕτω τὰ μὲν νικῶντες τὰ δὲ ἡττώμενοι, καὶ τότε μὲν 4
ἀντεπικρατοῦντες ἄλλων τότε δὲ ἀντελαττούμενοι, οἱ μὲν πασσοῦσι
συναπόλλυνται, οἱ δὲ τὴν τε Καδμείαν λεγομένην νίκην νικῶντες
λανθάνουσι, καὶ ἐν τῷ χρόνῳ, ὅτ' οὐδὲν ὄφελός ἐστιν, αἰσθάνονται
ὅτι κακῶς ἐβουλεύσαντο.

καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, καὶ ἡμεῖς ἔργῳ μεμαθήκατε. σχο- 28
πεῖτε δέ. ἴσχυσέ τινα χρόνον ἐν τοῖς στασιωτικοῖς ὁ Μάριος, εἴτ'
ἐκπλεσῶν καὶ δύναμιν ἀθροίσας ἵσπερ οἶα εἰργάσατο. ὁμοίως ὁ Σὺλ- 28
λας, ἵνα μὴ τὸν Κίνναν μηδὲ τὸν Κάρβωνα μηδὲ τοὺς ἄλλους τοὺς
διὰ μέσον καταλέγω, δυνήθεις τὴν πρώτην, εἴτ' ἐλαττωθεῖς, ἔπειτα
δυναστεύσας οὐδὲν ὅ τι οὐχὶ τῶν δεινοτάτων ἐπραξεν. μετὰ ταῦτα 2
Λέπιδος ἰδίαν τέ τινα, ὥς δὴ καὶ τούτοις ἐπεξιόν, στάσιν ἤγειρε,
καὶ πᾶσαν ὀλίγου τὴν Ἰταλίαν ἐτάραξεν. ὥς δ' ἀπηλλάγμην ποτε
καὶ τούτου, μέμνησθε ὅσα αὐτὸ καὶ οἶα πρὸς τε τοῦ Σερτωρίου καὶ
πρὸς τῶν ἄλλων τῶν μετ' αὐτοῦ φυχόντων ἐπάθομεν. τί δ' ὁ 3

5 2 ἐπεθελήκεσαν φυλακὴν 4 ἐδεδόχεσαν 27 1 1 οὔτε*
4 1 οὔτοι* 4 τυγχάνουσι* 28 2 1 ἐπραξε. τί γὰρ δεῖ τὸν
Μάριον τὸν (vel τὸ) δεύτερον ἢ τὸν Κίνναν αὐτὸν ἢ τὸν Κάρβωνα ὀνο-
μάζειν; μετὰ

Πομπήιος, τί δ' ὁ Καῖσαρ αὐτὸς οὗτος; ἵνα μηδὲν ἐνταῦθα μήτε
 τοῦ Κατιλίνου μήτε τοῦ Κλωδίου μνημονεύσω. οὐ πρότερον μὲν
 ἐπολέμησαν ἀλλήλοις, καὶ ταῦτα συγγενεῖς ὄντες, ἔπειτα μυρίων
 κακῶν οὐ μόνον τὴν πόλιν ἡμῶν ἢ καὶ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ
 4 καὶ πᾶσαν ὥς εἰπεῖν τὴν οἰκουμένην ἐνέπλησαν; ἄρ' οὖν μετὰ τε
 τὸν τοῦ Πομπηίου θάνατον καὶ τὸν πολὺν ἐκείνων τῶν πολιτῶν
 ὄλεθρον ἡσυχία τις ἐγένετο; πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. οἶδε δὲ ἡ
 Ἀφρική, οἶδεν ἡ Ἰβηρία τὸ πλῆθος τῶν ἐκατέρωθι ἀπολομένων.
 5 τί οὖν; ἐπὶ γε τούτοις εἰρηγήσαμεν; καὶ πῶς; ὁπότε κεῖται μὲν αὐ-
 τὸς ὁ Καῖσαρ οὕτω σφαγείς, κατέχεται δὲ τὸ Καπιτώλιον, καὶ πε-
 πλήρωται μὲν ἡ ἀγορὰ τῶν ὅπλων, πεπλήρωται δὲ καὶ πῦσα ἡ
 29 πόλις τοῦ φόβου. οὕτως ἐπειδὴν ἄρξωνται τινες στασιάζειν, καὶ
 τὰ βίαια αἰεὶ τοῖς βιαίοις ἀμύνεσθαι ζητῶσι, καὶ τὰς τιμωρίας μήτε
 πρὸς τὸ ἐπιεικὲς μήτε πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἀλλὰ πρὸς τε τὴν ἐπι-
 θυμίαν καὶ τὴν ἔξουσίαν τὴν ἐκ τῶν ὅπλων ποιῶνται, κύκλος τις
 3 ἐξ ἀνάγκης αἰεὶ τῶν κακῶν γίγνεται καὶ ἀνταπόδοσις ἐκ διαδοχῆς
 2 τῶν δεινῶν συμβαίνει. τό τε γὰρ εὐτυχῆσαν ὕβρει τε πλεονάζει
 καὶ οὐδένα ὅρον τῆς πλεονεξίας ποιεῖται, καὶ τὸ πταίσαν ὀργῇ τῆς
 συμφορᾶς, ἢν γε μὴ παραχορῆμα ἀπόληται, ἀντιτιμωρήσασθαι τὸν
 3 ἀδικήσαντα ἐπιθυμεῖ μέχρις ἢν τὸν θυμὸν ἐκπλήσῃ. καὶ αὐτοῖς
 καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος, κἂν μὴ συμμετάσχη τῶν πρᾶγματων, ἀλλὰ
 τότε γε τῷ τε ἑλέφ τοῦ νενικημένου καὶ τῷ φθόνῳ τοῦ κεκρατηκό-
 4 τος, δεῖσάν τε ἅμα μὴ καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ πάθῃ, καὶ ἐλπίσαν τὰ
 αὐτὰ τούτῳ δράσειν, συναίρεται. καὶ οὕτω καὶ τὰ μέσα τῶν πο-
 λιτῶν στασιάζειν προάγεται, καὶ ἄλλοι τε ἐπ' ἄλλοις τὸ κακόν, προ-
 φάσει τιμωρίας τῶν αἰεὶ ἐλαττονημένων ὥσπερ τι ἔννομον καὶ ἐγκύ-
 κλιον πρᾶγμα ἀνταμυνόμενοι διαδέχονται, καὶ αὐτοὶ μὲν ὥς ἑκα-
 30 στοι ἀπαλλάσσουσι, τὸ δὲ δὴ κοινὸν ἐξ ἅπαντος τρόπου φθείρου-
 2 σιν. ἢ οὐχ ὁρᾶτε πόσον μὲν χρόνον κατατετριμμένα πολεμοῦντες
 ἀλλήλοις, ὅσα δὲ καὶ οἷα ἐν αὐτῷ πεπόνθαμεν, καὶ ὁ γε τούτου
 2 δεινότερόν ἐστι, καὶ δεδράκαμεν; καὶ τίς ἂν ἀριθμῆσαι δύναιτο τὸ
 πλῆθος τῶν χρημάτων ἃ τοὺς τε συμμετάχους περιδύοντες καὶ τοὺς
 θεοὺς περισυλῶντες, καὶ προσέτι καὶ αὐτοὶ ἐξ ὧν οὐκ εἶχομεν συν-
 3 εσφέροντες, ἐπ' ἀλλήλοις δεδαπανήμεθα; τίς τὸ πλῆθος τῶν ἀν-
 δρῶν τῶν ἀπολωλότων, οὐχ ὅτι τῶν ἄλλων, ἐπεὶ τοῦτό γ' ἀνεξέ-
 ρετόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν βουλευτῶν, ὧν εἰς ἑκα-
 στος καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐν τοῖς ὀθνείοις πολέμοις σῶσαι καὶ ζῶν
 4 καὶ ἀποθανῶν ἐδύνατο; πόσοι μὲν γὰρ Κούρτιοι, πόσοι δὲ Δέκιοι

3 3 μὲν om*
τί*

4 3 οἶδεν ἢ?*

30 1 2 καὶ ὁ γε] καίτοι

2 1 τίς ἀνταριθμῆσαι

Φάβιοι Γράχχοι Μάρκελλοι Σκιπίωνες τεθνήκασιν, οὐ μὰ Δ' οὐχ
 ἵνα Σανίτας ἢ Λατίνους ἢ Ἰβηρας ἢ Καρχηδονίους ἀμύνωνται,
 ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτοὶ προσαπώλωνται. καὶ τῶν μὲν ἐν τοῖς ὅλοις 5
 τετελευτηκότων, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ ἐκείνων ὁδύρατο ἄν τις,
 ἀλλ' ἥτιόν γε ἄξιόν ἐστιν ὀλοφύρασθαι· ἐς τε γὰρ τὰς μάχας ἐθε-
 λονταί, εἴγε ἐθελοντὰς τοὺς ἀναγκασθέντας φόβῳ καλεῖν δεῖ, ἤλθον,
 καὶ θάνατον εἰ καὶ ἄδικον ἀλλ' ἀνδρείον γε ὑπέμειναν, ἐν τε ἀγῶνι
 ἰσοπαλεῖ καὶ ἐν ἐλπίδι τοῦ κἄν περιγενέσθαι καὶ κρατῆσαι ἔπесον
 ἀναισθήτως. τοὺς δὲ ἐν τε ταῖς οἰκίαις καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς τῇ τε 6
 ἀγορᾷ τῇ τε βουλευτηρίῳ αὐτῷ τῇ τε Καπιτωλίῳ αὐτῷ βιαίως,
 οὐχ ὅπως ἄνδρας ἀλλὰ καὶ γυναῖκας, οὐχ ὅπως ἀκμίζοντας ἀλλὰ
 καὶ γέροντας καὶ παῖδας, οἰκτρῶς ἐξολωλότας πῶς ἂν τις κατ' ἀξίαν
 θρηγήσειεν; καὶ ταῦτα μέντοι τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα οἶα καὶ ὅσα 7
 οὐτ' αὐτοὶ ποτε πρὸς πάντων ἅμα τῶν πολεμίων ἐπάθομεν οὔτε
 ἐκείνους ἐδράσαμεν, διατιθέντες ἀλλήλους οὐχ ὅσον οὐκ ἀχθόμεθα,
 οὐδ' ἀπαλλαγῆναι ποτε αὐτῶν ἀνδρικῶς ἐθέλομεν, ἀλλὰ καὶ χαί-
 ρομεν καὶ ἐορτάζομεν, καὶ εὐεργέτας τοὺς ποιοῦντας αὐτὰ ὀνομάζο-
 μεν. καίτοι ἔγωγε οὐδ' ἀνθρώπινόν τινα βίον ἡγοῦμαι τοῦτον ἡμῶς 8
 βεβιωκέναι, ἀλλὰ τινῶν θηρίων, ἃ δι' ἀλλήλων φθείρεται.

καὶ τὰ μὲν ἥδη συμβεβηκότα τί ἂν ἐπὶ πλέον ὁδυραίμεθα; οὐ 31
 γὰρ πού καὶ ἀγένητα αὐτὰ ποιησαίμεθα· τῶν δὲ δὴ μελλόντων
 προιδώμεθα. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ἐκείνων ἐμνημόνευσα, οὐχ ἵνα τὰς 2
 κοινὰς συμφορὰς, ἃς γε μηδὲ γενέσθαι ὠφελε, καταλέξω, ἀλλ' ἵνα
 ἡμῶς ἐξ αὐτῶν ἀναπέσω τὰ γούν λοιπὰ διασώσῃ. τοῦτο γὰρ ἂν
 τις μόνον τῶν κακῶν ἀπόνειτο, τὸ μηδὲν αὐτίς ὁμοῖον σφίσι πα-
 θεῖν φυλάξασθαι. ἔξεστι τοῦδ' ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι μάλιστα 3
 ποιῆσαι, ἕως ἔτι τὸ δεινὸν ἄρχεται καὶ οὔτε πολλοὶ πῶ συνεστή-
 κασιν, οἳ τε κεκνημένοι οὔτε πεπλεονεκτήκασιν ἀπ' ἀλλήλων οὐτ'
 ἡλάττωνται, ὥστ' ἢ ἐλπίδι τοῦ κρείττονος ἢ ὀργῇ τοῦ καταδεεστέ-
 ρου καὶ παρὰ τὸ συμφέρον σφίσις ἀπερισκεπτός κινδυνεύσαι προ-
 αχθῆναι. καὶ τοῦτο μέντοι τηλικούτο κατορθώσετε μήτε πόνον 4
 τινὰ πονήσαντες μήτε κινδυνεύσαντες, μὴ χρήματα ἀναλώσαντες,
 μὴ σφάγας ποιήσαντες, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο μόνον ψηφισάμενοι, μὴ
 μνησικακεῖν ἀλλήλοις. εἰ γὰρ τοί τινα καὶ ἡμάρτηται τισιν, ἀλλ' 32
 οὔτοι γε καιρὸς ἐστιν οὔτε πολυπραγμονῆσαι αὐτὰ οὔτε ἐξελέγξαι
 οὔτε τιμωρῆσθαι. οὐδὲ γὰρ δικάζετέ τισιν ἐν τῷ παρόντι, ὥστε τὸ

5 1 ἵνα πολίτας ἀπολέσαντες καὶ? * 6 ἔπαιον 6 2 αὐτῷ
 — αὐτῷ] cf. c. 42 4 4 7 1 καὶ τοσαῦτα om* 4 οὐτ' *
 31 2 3 ἂν om 3 2 πού* 4 ὥς τῇ ἐλπίδι τοῦ κρείττονος
 ὀργῇ 32 1 3 τισιν ἂν ἐν ὥς τό τε

πάνν ἀκριβὲς δίκαιον ζητηθῆναι δεῖν, ἀλλὰ βουλευέσθε περὶ τῶν
 2 ἐρεστηκότων, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα καταστή. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν
 ὑπάρξειεν ἡμῖν, εἰ μὴ τι παρίδοιμεν, ὥσπερ πονεῖ καὶ ἐπὶ τῶν παί-
 δων ποιεῖν εἰώθαμεν. οὔτε γὰρ πάντα ἀκριβῶς ἐπ' αὐτῶν ἐκλογι-
 ζόμεθα, καὶ πολλὰ καὶ παρορῶμεν ἀναγκαίως· τῶν γὰρ μετρίων
 3 ἁμαρτημάτων ἕνεκα οὐδέν' ἀνγκέστως δεῖ κολάζειν, ἀλλὰ πρώως
 σωφρονίζειν. καὶ νῦν οὖν, ἅτε καὶ κοινοὶ παντὸς τοῦ δήμου πατέ-
 ρες οὐ μόνον ὀνομαζόμενοι ἀλλὰ καὶ ἀληθῶς ὄντες, μὴ καὶ πάντα
 ἀκριβολογώμεθα, ἵνα μὴ καὶ πάντες ἀπολώμεθα, ἐπεὶ τοὶ πολλοὶ
 4 αὐτὸν πεφονεύσθαι δόξαι, πολλὰ δὲ καὶ τοὺς ἀποκτείναντας αὐτὸν
 αἰτιάσασθαι, ὥστε καὶ τιμωρίας αὐτοὺς ἀξίους εἶναι νομισθῆναι.
 ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀνδρῶν ἔργον ἐστὶ στασιάζειν αὐτοὺς ἐπιθυμούντων·
 δεῖ δὲ τοὺς ὁρθῶς βουλευομένους μὴ τὸ πάντῃ δίκαιον ἑξακριβοῦν-
 τας βλάπτειν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐπιεικεῖ προσχωμένους σώζεσθαι.
 5 ὥστε τὰ μὲν γεγενημένα ταῦτα χαλάζης τέ τινος καὶ κατακλυσμοῦ
 τρόπον συμβεβηκέναι νομίσαντες λήθῃ παράδοτε· γνωρίζαντες δὲ
 νῦν γε ἀλλήλους, ἅτε καὶ ὁμόφυλοι καὶ πολῖται συγγενεῖς τε ὄντες,
 ὁμοροήσατε.
 33 καὶ ὅπως γε μηδεὶς ὑμῶν ὑποπτεύσῃ με χαρίσασθαι τι τοῖς
 τὸν Καίσαρα ἀποκτείνασιν, ἵνα μὴ δίκην δῶσιν, ὅτι ποτὲ ἐν τῇ
 2 τοῦ Πομπηίου μερίδι ἐγενόμην, βούλεσθαι, ἐν τῇ ὑμῖν ἐρῶ. καὶ
 γὰρ τοὶ καὶ νομίζω πάντας ὑμᾶς πεπεισθαι σαφῶς ὅτι οὔτε φίλιαν
 οὔτε ἔχθραν πρὸς οὐδένα πώποτε δι' ἐμαυτὸν ἀνελόμην, ἀλλ' αἰ
 πάντας ὑμῶν ἕνεκα καὶ τῆς κοινῆς καὶ ἐλευθερίας καὶ ὁμονομίας τοὺς
 μὲν ἐμίσησα τοὺς δὲ ἡγάπησα. δι' οὖν τοῦτο τὰ μὲν ἄλλα εἰώσω,
 3 βραχὺ δὲ τι ὑμῖν μόνον φράσω. τοσοῦτον γὰρ δέω τοῦτο ποιεῖν
 καὶ μὴ τῆς κοινῆς σωτηρίας προσκοπεῖν, ὥστε καὶ τοῖς ἐτέροις οὐχ
 ὅτι τὴν ἄδειαν ἀπάντων ὧν ἐπιπολάσαντες ἐπὶ τοῦ Καίσαρος ἔξω
 τοῦ καθεστηκότος ἐποίησαν δοθῆναι φημι χρῆναι, ἀλλὰ καὶ τὰς
 τιμὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς δωρεάς, ὅσας ἔλαβον παρ' αὐτοῦ,
 4 καίπερ οὐκ ἀρεσκόμενός τιςιν αὐτῶν, φυλαχθῆναι. προῦσαι μὲν γὰρ
 ἐτι καὶ προχειρίσασθαι τι τοιοῦτον οὐκ ἂν ὑμῖν συμβουλευέσμαιμι·
 ἐπειδὴ δὲ γέγονεν, οὐδὲν οὐδὲ ἐκείνων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πολυπραγ-
 μονῆσαι. τί γὰρ ἂν καὶ ζημιωθείτε τοσοῦτον, ἂν τι ὁ δεῖνα ἢ ὁ
 δεῖνα ἔξω τοῦ δικαίου καὶ παρὰ τὴν ἀξίαν λαβὼν ἔχη, ὅσον ὠφε-
 ληθείητε μῆτε φόβον μῆτε ταραχὴν τοῖς τι δυνηθεῖσι τότε παρα-
 σχόντες;

33 2 3 ταῦτα*

4 2 ἐτι] τι*

4 τι om*

6 τι] γε*

ταῦτα μὲν ἐν τῷ παρόντι πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἤδη λέγω· ἐπει- 5
δὲν δὲ καταστῇ τὰ πράγματα, τότε καὶ περὶ τῶν λοιπῶν σπευσό-
μεθα.”

Κικέρων μὲν τοιαῦτα εἰπὼν ἔπεισε τὴν γερονσίαν μηδένα μη- 34
δενὶ μνησικακῆσαι ψηφίσασθαι· ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο, καὶ οἱ
σφαγεῖς ὑπέσχοντο τοῖς στρατιώταις μηδὲν τῶν ἐπὶ τοῦ Καίσαρος
πραχθέντων καταλύσειν. ἐπειδὴ γὰρ δεινῶς αὐτοὺς ἀγανακτοῦντας 2
ῥῖσθοντο μὴ καὶ τῶν δοθέντων σφίσι ἐπ' αὐτοῦ στερηθῶσιν,
ἔσπευσαν, πρὶν καὶ οἰοῦν τὴν βουλὴν διαγινῶναι, προκαταλαβεῖν
αὐτούς, καὶ τούτου τοὺς τε παρόντας αὐτοῦ κάτω προκαλοῦντες
ἐς ἐπήκοον διελέγοντό σφισι τὰ προσήκοντα, καὶ ἐς τὴν ἀγορὰν 3
γράμματα καταπέμποντες ἐπηγγέλλοντο μὴτ' ἀφαιρησέσθαι μηδένα
μηδὲν μὴτ' ἄλλως λυπήσειν, τὸ τε κῦρος σύμπασιν τοῖς πραχθεῖσιν
ἐπὶ τοῦ Καίσαρος ἐκβεβαιοῦν· καὶ ἐς τὴν ὁμόνοιαν αὐτοὺς προ-
ετρέποντο, ὅσοις τοῖς μεγίστοις ἢ μὴν ἀψευδήσειν πάντα πιστού-
μενοι. ὥς οὖν καὶ τὰ τῇ βουλῇ δόξαντα δηγγέλθη, οὔτε οἱ στρα- 4
τιῶται τῷ Λεπίδῳ ἔτι προσεῖχον οὔτε ἐκεῖνοι δέος τι αὐτοῦ ἔσχον,
ἀλλ' ἐς τὰς καταλλαγάς, τοῦ Ἀντωνίου τὰ μάλιστα ἐνάγοντός σφας,
καὶ παρὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ ὥρισαν. ὁ μὲν γὰρ Λέπιδος πρό- 5
σχημα τὴν τοῦ Καίσαρος τιμωρίαν ποιοῦμενος νεωτέρων πραγμα-
τιῶν ἐπεθύμει, καὶ ἅτε καὶ στρατεύματα ἔχων τὴν τε δυναστείαν
αὐτοῦ διαδέξεσθαι καὶ ἐν κράτει γενήσεσθαι προσεδόκα, καὶ διὰ
ταῦτ' ἐπολεμοποιεῖν· ὁ δὲ Ἀντώνιος τὰ τε ἐκείνου τοιαῦθ' ὁρῶν
ὄντα, καὶ αὐτὸς μηδεμίαν ἰσχὴν περιβεβλημένος, οὔτε τι ἐτόλμησε 6
τότε γε νεοχμῶσαι, καὶ τὸν Λέπιδον ἡττηθῆναι τοῦ πλεόνος, ἵνα
μὴ μείζων γένηται, προσανέπεισεν. συνέβησαν μὲν οὖν ἐφ' οἷσπερ
ἐψήφιστο, οὐ μόντοι καὶ πρότερον οἱ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ὄντες κα-
τέβησαν πρὶν τὸν τε τοῦ Λεπίδου νότον καὶ τὸν τοῦ Ἀντωνίου ἐν
ὁμήρων λόγῳ λαβεῖν. καὶ Βρούτος μὲν πρὸς τὸν Λέπιδον (καὶ γὰρ
ἐν γένει αὐτῷ ἦν) κάτεισι, Κάσιος δὲ πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐπ' ἀσφα- 7
λείᾳ. συνδειπνούντων δὲ αὐτῶν ἄλλα τε, ὥσπερ εἰκὸς ἐν τῷ τοι-
ούτῳ, πολλὰ ἐλέγετο, καὶ ἐπῆρετο τὸν Κάσιον ὁ Ἀντώνιος “ἄρά
γε καὶ νῦν ξιφιδίον τι ἐπὶ μάλης ἔχεις;” καὶ ὃς “μάλα” ἔφη “μέγα,
ἂν γε καὶ σὺ τυραννῆσαι ἐπιθυμήσης.”

τότε μὲν δὴ ταῦθ' οὕτως ἐπράχθη, καὶ δεινὸν οὐδὲν οὔτε ἐγίγ- 35
νετο οὔτε ἡλπίζετο, ἀλλ' οἱ τε πολλοὶ ἔχαιρον τῆς δυναστείας τοῦ
Καίσαρος ἀπῆλλαγμένοι, καὶ τινες καὶ ἄτακτον τὸ σῶμα αὐτοῦ ὄψ-
ναι ἐνεθούον, καὶ ἐκεῖνοι εὐθυμοῦντο μῆτε προσπεριεργαζόμενοι τι
καὶ ἐλευθερωταὶ τυραννοφόροι τε ὀνομαζόμενοι. τῆς δὲ διαθήκης 2

34 3 2 μηδ' ἀφαιρηθήσεσθαι *

35 1 2 τῆς τε δυν. *

αὐτοῦ μετὰ ταῦτα ἀναγνωσθείσης, μαθὼν ὁ δῆμος ὅτι τὸν τε Ὀκτά-
 βιον υἱὸν πεποιήται, καὶ τὸν Ἀντώνιον τὸν τε Δέκιμον καὶ τινὰς
 ἄλλους τῶν σφαγῶν ἐπιτρόπους τε αὐτοῦ καὶ κληρονόμους τῆς οὐ-
 3 σίας, ἂν γε μὴ ἐς ἐκεῖνον ἔλθοι, καταλέλοιπε, καὶ προσέτι καὶ δω-
 ρεῖς ἄλλοις τέ τινας καὶ τῇ πόλει τοὺς τε κήπους τοὺς παρὰ τὸν
 Τίβεριν καὶ δραχμάς, ὥς μὲν αὐτὸς ὁ Ὀκτάβιος γράφει, τριάκοντα,
 ὥς δὲ ἕτεροι, πέντε καὶ ἐβδομήκοντα ἐκάστῳ σφῶν δοθῆναι κεκέ-
 4 λευκεν, ἐταράχθησαν. καὶ αὐτοὺς ὁ Ἀντώνιος ἐπιπαρώξυνε, τὸν τε
 νεκρὸν ἐς τὴν ἀγορὰν ἀνοητότατα κομίσας, καὶ προθέμενος ἡμιτω-
 μένον τε, ὥσπερ εἶχε, καὶ τραύματα ἐκφαίνοντα, καὶ τινὰ καὶ λό-
 γον ἐπ' αὐτῷ, ἄλλως μὲν περικαλλῇ καὶ λαμπρὸν, οὐ μέντοι καὶ
 συμφύροντα τοῖς τότε παροῦσιν, εἰπὼν. ἔλαξε γὰρ τοιάδε.
 36 "εἰ μὲν οὗτος ἰδιωτεύων ἐτεθνήκει κἀγὼ ἐν ἰδιωτείᾳ ὦν ἐνύγ-
 χανον, οὐτ' ἂν πολλῶν ὧ Κυριῶται λόγων ἐδεήθην, οὐτ' ἂν πᾶσι
 τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένοις ἐπεξῆλθον, ἀλλ' ὀλίγα ἂν περὶ τε τοῦ
 γένους καὶ περὶ τῆς παιδείας τῶν τε τρόπων αὐτοῦ εἰπὼν, καὶ πῃ
 καὶ τῶν ἐς τὸ κοινὸν αὐτῷ πεπολιτευμένων μνησθεῖς, ἤρκεσθην,
 2 ἵνα μὴ καὶ δι' ὄχλον τοῖς οὐδὲν οἱ προσήκουσι γένωμαι. ἐπειδὴ
 δὲ οὗτός τε τὴν μεγίστην ἐν ὑμῖν ἡγεμονίαν ἔχων ἀπόβλεπε καὶ ἐγὼ
 τὴν δευτέραν ἄρχω λαβὼν, τὸν τε λόγον ἀνάγκη μοι διπλοῦν, τὸν
 μὲν ὡς κληρονόμῳ γεγραμμένῳ τὸν δὲ ὡς ἄρχοντι, ποιήσασθαι, καὶ
 μὴδ' ὅτιοῦν τῶν λεχθῆναι ὀφειλόντων παραλιπεῖν, ἀλλ' ἄπερ ἂν ὁ
 σύμπας δῆμος ἀπὸ μιᾶς γλώσσης, εἶγε μίαν φωνὴν ἡδυνήθη λαβεῖν,
 3 ὕμνησεν, εἰπεῖν. εὖ μὲν γὰρ οἶδα τοῦθ', ὅτι χαλεπὸν ἐστὶ τῆς δια-
 νοίας ὑμῶν τυχεῖν. ἄλλως τε γὰρ οὐ ῥάδιον τῶν τηλικούτων ἐφι-
 κέσθαι· τίς γὰρ ἂν λόγος ἔργοις μεγάλοις ἐξισωθεῖη; καὶ ὑμεῖς τὰ
 βουλήματα ἀπληστα ἔξ ὧν σύνιστε ἔχοντες οὐκ εὐχερεῖς αὐτῶν
 4 κριταὶ γενήσεσθε. εἰ μὲν γὰρ ἐν ἀγνώσῃ τισιν οἱ λόγοι ἐγίνοντο,
 ῥᾶστον ἂν ἦν αὐτοὺς τῷ γε μεγέθει τῶν ἔργων ἐκπλήξαντα πεῖσαι·
 νῦν δ' ὑπὸ τοῦ συνήθους ἑλάττω ἀνάγκη ἐστὶ πᾶν τὸ λεχθησόμε-
 5 νον τοῦ πεπραγμένου νομισθῆναι. οἱ μὲν γὰρ ἀλλότριον, κἂν ἀπι-
 στήσωσιν αὐτοῖς διὰ φθόρον, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ γε ἐκεῖνον πᾶν τὸ
 ἀκουσθὲν αὐταρχεῖς ἡγοῦνται· τὸ δὲ ὑμέτερον ἀκόρεστον ὑπὸ τῆς
 ἐννοίας ἔξ ἀνάγκης γίγνεται. τῶν γὰρ ἀρειῶν τῶν τοῦ Καίσαρος
 6 αὐτοὶ πλείστον ἀπολελευκότες καὶ τὸν ξαννον αὐτῶν οὐ φθονερώς,
 ὥς οὐδὲν προσήκοντα, ἀλλ' εὐμενῶς, ὡς οἰκτεῖον, ἀπαιτεῖτε. σπου-
 δάσω δ' οὖν ἐπὶ μακρότατον τὰς βουλήσεις ὑμῶν ἀποπληρῶσαι,
 εὖ εἰδὼς ὅτι οὐ πρὸς τὴν δυνάμιν μου τῶν λόγων καὶ τὴν προαί-

ρεσιν ἐξετάσετε, ἀλλ' ἐκ τῆς προθυμίας καὶ τὸ κατ' ἐκείνην ἐνδεές ἀνασώσετε.

λέξω δὲ περὶ τοῦ γένους αὐτοῦ πρώτον, οὐχ ὅτι λαμπρότατον 37
ἐστίν. καίτοι καὶ τοῦτο οὐ σμικρὸν ἐς ἀρετῆς φύσιν φέρει, τὸ μῆτε
ἀπὸ ταυτομάτου τινὰ ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς συγγενοῦς ἀγαθὸν γενέ-
σθαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἐξ εὐγενῶν φύντες δύναιτο μὲν ἂν καὶ προσ- 2
ποιητῶς ἀνδραγαθίζεσθαι, δύναιτο δ' ἂν καὶ ἐλεγχθῆναι ποτε ἐς
τὸ κακογενές ὑπὸ τοῦ συμφύτου· ὅσοις δὲ ἄνωθεν ἐκ πολλοῦ σπέρμα
ἀνδραγαθίας ἐπάρχει, πᾶσα αὐτοὺς ἀνάγκη καὶ αὐτόφυτον καὶ
διαρκή τὴν ἀρετὴν ἔχειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε οὐ τοῦτο μάλιστα 3
νῦν ἐκαινῶ τοῦ Καίσαρος, ὅτι τὰ μὲν νεώτατα ἐκ πολλῶν καὶ γεν-
ναίων ἀνδρῶν ἔφν, τὰ δὲ ἀρχαιότατα ἐκ βασιλέων καὶ θεῶν ἐγί-
νετο, ἀλλ' ὅτι πρώτον μὲν τῆς πόλεως ἡμῶν ὅλης συγγενῆς ἐστίν
(ἐκ γὰρ ὧν οὗτος ἐγεννήθη, πρὸς τούτων ἡμεῖς ὀκίσσθημεν), ἔπειθ' 4
ὅτι τῶν προπατόρων αὐτοῦ ἐς τὸ θεῖον δι' ἀρετὴν ἀνῆκειν νομι-
σθέντων οὐχ ὅπως ἐπιλήθηνσε τὴν γῆμιν, ἀλλὰ καὶ ἐπιύξησεν,
ὥστ' εἰ καὶ τις ἡμφισβήτει πρότερον μὴ ποτ' ἂν ἐκ τῆς Ἀφροδί-
της τὸν Αἰνεῖαν γενέσθαι, νῦν δὴ πιστευσάτω. θεοὶς μὲν γὰρ ἤδη 5
τινὲς οὐκ ἄξιοι παῖδες ἐπεφημίσθησαν· τούτου δὲ οὐδ' ἂν εἰς ἀπα-
ξιώσειε θεοὺς τοὺς προγόνους γεγονέναι. ἐβασίλευσε μὲν γὰρ καὶ
αὐτὸς ὁ Αἰνεῖας καὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ τινές· τοσούτῳ δὲ οὗτος
ἀμείνων ἐκείνων ἐγένετο ὅσῳ οἱ μὲν Λαερτίου καὶ Ἀλβης ἐμονάρ-
χησαν, οὗτος δὲ τῆς Ῥώμης οὐκ ἠθέλησε βασιλεύσαι, καὶ οἱ μὲν 6
τὴν κορηπίδα τῆς πόλεως ἡμῶν προκατεβάλλοντο, οὗτος δὲ ἐς τοσοῦ-
τον αὐτὴν ἐπῆρεν ὥστε τὰ τε ἄλλα καὶ ἀποικίας μείζους ὧν ἐκείνοι
πόλεων ἐβασίλευσαν καταστήσασθαι.

τὰ μὲν οὖν τοῦ γένους οὕτως αὐτῷ ἔχει· ὅτι δὲ δὴ τὴν τε 38
τροφὴν καὶ τὴν παιδείαν ἀκόλουθον τῷ τῆς εὐγενείας ὄγκῳ ἔλαβε,
πῶς ἂν τις μᾶλλον κατανοήσειεν ἢ οἷς τὰ ἔργα πίστιν ἀναγκαίαν
αὐτῷ παρέχεται; ὃ γὰρ τό τε σῶμα διαρκέστατον καὶ ἡ ψυχὴ πο- 2
λυαρκεστάτη πρὸς πάνθ' ὁμοίως καὶ τὰ εἰρηναῖα καὶ τὰ πολέμια
διαφανῶς ὑπῆρξε, πῶς οὐκ ἀνάγκη τοῦτον καὶ τεθράφθαι ἄριστα;
καίτοι χαλεπὸν μὲν περικαλλέστατόν τινα ἀνδρῶν ὄντα καρτερικώ-
τατον γενέσθαι, χαλεπὸν δὲ ἰσχυριζόμενόν τι τῷ σώματι φρονημώ- 3
τατον ἐκβῆναι, παγχάλεπον δὲ τὸν αὐτὸν καὶ ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἐν
τοῖς ἔργοις διαπρέψαι. οὗτός γε μὴν — λέγω δὲ ἐν εἰδόσιν, ὥστε
μήτε τι ἀρχὴν ψεύσασθαι, καὶ γὰρ ἂν αὐτόφωρος ἄλικοίμην, μήτε
ἐπὶ τὸ μείζον ὀγκῶσαι· καὶ γὰρ ἂν ἐς τοῦναντίον οὐ βούλομαι κα-

6 5 ἀνεπληρώσετε?

37 1 2 μή?

5 4 ἐγγόνων*

38 2 3 διαφανές

3 5 ἂν om*

⁴ θιστάμην. αὐτός τε γὰρ ἀλαζονεύεσθαι δικαιοτάτα, ἂν γέ τι τοι-
 οῦτο ποιήσω, ὑποπτευθήσομαι, καὶ τὴν τούτου ἀρετὴν ἐλάσσω τῆς
 ὑπαρχούσης αὐτῷ παρ' ὑμῖν δόξης φαίνεσθαι ποιεῖν νομισθήσομαι.
 πῶς γὰρ λόγος ἐπὶ τῷ τοιῷδε λεγόμενος, κἂν τὸ βραχύτατον ψεύ-
 δους προσλάβῃ, οὐχ ὅσον οὐκ ἔπαινον αὐτῷ φέρει, ἀλλὰ καὶ ἔλεγ-
⁵ χον αὐτοῦ ἔχει· τὸ γὰρ συνειδὸς τῶν ἀκροωμένων, οὐχ ὁμιλοῦν
 τῷ πεπλασμένῳ, πρὸς τε τὴν ἀλήθειαν φέρεται, καὶ τάχα ἀρεσθὲν
 αὐτῇ μανθάνει τε ἅμα ὁποῖόν τινα ἐχρῆν εἶναι, καὶ παραβάλλον
 ἐκάτερα κατασφωρᾷ τὸ λείπον. ἀληθεύων οὖν λέγω τοῦθ', ὅτι ὁ
⁶ Καῖσαρ οὗτος τό τε σῶμα ἅμα ἱκανώτατος καὶ τὴν ψυχὴν εὐκο-
 λώτατος ἐγένετο. τῇ τε γὰρ τῆς φύσεως ἰσχύϊ θαυμαστῇ ἐκέχρητο,
 καὶ παιδείᾳ παντοδαπῇ ἀκριβῶς ἥσκητο, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀπει-
 κότως καὶ γινῶναι πᾶν τὸ δέον ὀξύτατα καὶ ἐρημνεῦσαι πιθανώ-
 τατα διαθέσθαι τε καὶ διοικῆσαι φρονημώτατα αἰετῶς ἡδυνήθη, καὶ
⁷ οὔτε τις αὐτὸν καιροῦ ῥοπή αἰφνιδίως οἱ προσπεσούσα προκατέλα-
 βεν, οὔτ' ἀπόρητος μέλλησις χρονίσασα διέλαθεν. πάντα γὰρ αἰετῶς
 πρὶν ἀπαρτισθῆναι καὶ προδιεγίνωσκε, καὶ πρὸς πάντα τὰ συμβῆναι
 τιμὴν δυνάμενα προπαρεσκεύαστο· τό τε κρυπτόμενον ἰσχυρῶς ἀνευ-
 ρεῖν καὶ τὸ φαινόμενον πιθανῶς ψευδαγνοεῖν, τό τε λανθάνον εἰδέναι
⁸ προσποιήσασθαι καὶ τὸ γνωσκόμενον ἀποκρύψασθαι, τοὺς τε καιροὺς
 σφισιν ἐφαρμόσαι καὶ τοὺς λογισμοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ὑποδοῦναι, καὶ
 προσέειπε καὶ ἐπιτελέσαι καὶ ἐπεξελθεῖν πάνθ' ὥς ἕκαστα καλῶς ἡπί-
³⁹ στατο. τεκμήριον δέ, τὰ τε ἴδια εὐνοϊκώτατος ἅμα καὶ εὐδαπανώτατος
 ἐγένετο, ἀκριβῆς μὲν ὣν ἐς τὸ τὰ ὑπάρχοντα διαρκῶς φυλάττειν, θα-
 ψιλῆς δὲ ἐς τὸ τὰ προσήκοντα ἀφειδῶς ἀναλῶσαι, καὶ τοὺς συγγενεῖς
² πάντας πλὴν τῶν ἀνοσιωτάτων ἰσχυρῶς ἠγάπησεν· οὔτε γὰρ δυστυ-
 χήσαντά τινα αὐτῶν ὑπερεῖδεν οὔτε εὐτυχήσαντί τινι ἐφθόνησεν, ἀλλὰ
 καὶ τοῦτοις τὰ προὔπαρχοντα συνεπιρύξασεν καὶ ἐκείνοις τὰ ἐλλείποντα
 ἀνεπλήρωσε, τοῖς μὲν χρήματα τοῖς δὲ χωρία τοῖς δὲ ἀρχαῖς τοῖς δὲ
³ ἱερωσύναις δούς. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τοὺς φίλους τοὺς τε ἄλλους
 τοὺς προσομιλοῦντάς οἱ θαυμαστῶς προσεφέρετο· οὔτε γὰρ ὑπερε-
 φρόνει τινα αὐτῶν οὐδ' ὑβρίζειν, ἀλλ' εὐπροσήγορος πᾶσιν ὁμοίως ὦν
 τοὺς τε ὑπουργοῦντάς τι πολλαπλασίως ἡμείβετο καὶ τοὺς λοιποὺς
 εὐεργεσίαις ἀνηρτᾶτο, καὶ οὔτε λαμπρυνόμενόν τινα ἐβάσκηρέ ποτε
⁴ οὔτ' αὐξανόμενον ἐταπείνωσεν, ἀλλ' ὥς καὶ αὐτὸς διὰ πάντων σφῶν
 καὶ μεγαλυνόμενος καὶ ἰσχὺν καὶ κόσμον προσκτώμενος, ἔχαιρε πλεί-
 στους ἐαυτῷ παρισύμενος. τοιοῦτος μέντοι περὶ τοὺς φίλους καὶ
 περὶ τοὺς γνωρίμους ὦν οὐδ' ἐς τοὺς ἐχθροὺς ὥρως οὐδ' ἀπαραι-

⁴ ἐπὶ ἐν*
⁷ 1 διέλαθετο

βραχὺ τοῦ ψ.
² ἀπαρτηθῆναι

⁵ 1 αὐτοῦ*
⁴ λανθάνειν

² ἀρεσθὲν?

τητος ἐγένετο, ἀλλὰ πολλοὺς μὲν καὶ τῶν ἰδίᾳ τι προσχροουσάντων 5
οἱ ἀφ' ὧν ἀρῆκε, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν προσπολεμισάντων ἀπέλυσε,
καὶ τισιν αὐτῶν καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς ἔδωκεν. οὕτω πον πᾶς πρὸς
ἀρετὴν ἐπεφύκει, καὶ κακίαν οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ εἶχεν ἀλλ' οὐδ'
ἐν ἄλλῳ τινὶ ἐνεῖναι ἐπίστευεν.

ἐπεὶ δὲ ἐς τούτους τοὺς λόγους ἀφικόμην, ἄρξομαι περὶ τῶν 40
κοινῶν αὐτοῦ πολιτευμάτων λέγειν. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐν ἡσυχίᾳ ἐβε-
βιώκει, τάχ' ἂν ἀνέλεγκτον τὴν ἀρετὴν ἔσχεν· νῦν δὲ ἐπὶ πλεῖστον
αὐξήθεῖς, καὶ μέγιστος οὐκ ὅτι τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων ἀλλὰ
καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν τι δυνηθέντων γενόμενος, ἐκπρεπέστε-
ρον αὐτὴν ἐπεδείξατο. ἐκείνους μὲν γὰρ σχεδὸν τι πάντας αὕτη ἡ 2
ἐξουσία διήλεγξε, τοῦτον δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐξέφηνεν· τῷ γὰρ μεγέθει
τῆς ἀρετῆς ἀντιπάλους πράξεις λαβὼν ἰσοστάσιος αὐταῖς ἐθρόθη, καὶ
μόνος ἀνθρώπων τηλικαύτην αὐτῷ τύχην ἐξ ἀνδραγαθίας κτησάμενος
οὔτε διέβυλεν αὐτὴν οὐδ' ὕβρισεν. ὅσα μὲν οὖν ἄλλως στρατενύ- 3
μενος λαμπρόνετο, ἢ ὅσα ἐν ταῖς ἐγκυκλίσις λειτουργίαις ἐμεγαλο-
φρονήσατο, παραλείρω, καίπερ τοσαῦτα ὄντα ὥστ' ἄλλῳ τινὶ καὶ
πάνν ἂν ἐς ἔπαινον ἐξαρκέσαι· πρὸς γὰρ τοι τὴν ἐπιφάνειαν τῶν
μετὰ ταῦτα αὐτοῦ ἔργων σμικρολογεῖσθαι δόξω, ἂν καὶ ἐκεῖνα
ἀκριβῶς ἐπεξίω· ὅσα δὲ δὴ ἄρχων ἑμῶν ἐπραξε, ταῦτ' ἐρῶ μόνον. 4
καὶ οὐδὲ ταῦτα μέντοι πάντα καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς διηγῆσομαι·
οὔτε γὰρ ἐξικέσθαι ποτ' ἂν αὐτῶν δυνηθῆην, καὶ πάμπολον ἂν
ἑμὴν ὄχλον ἄλλως τε καὶ εἰδόσι ταῦτα παράσχοιμι.

ὁ γὰρ ἀνὴρ οὗτος πρῶτον μὲν πάντων στρατηγῆσας ἐν Ἰβηρίᾳ, 41
καὶ ὑπουλον αὐτὴν εὐρών, οὐ περιεῖδέ σφας ὑπὸ τῷ τῆς εἰρήνης
ὀνόματι ἀνακταγωνίστους γιγνομένους, οὐδ' εἴλετο αὐτὸς ἐν ἡσυχίᾳ
τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον διαγενέσθαι μᾶλλον ἢ τὰ κοινῇ συμφέροντα
πρᾶξαι, ἀλλ' ἐπειδὴ περ ἐκόντες οὐ μετεμέλοντο, καὶ ἄκοντάς σφας
ἐσωφρόνισεν, ὥστε καὶ τοὺς πρότερόν ποτε εὐδοκίμησαντας κατ' 2
αὐτῶν τοσοῦτον ὑπερβαλέσθαι ὅσον τὸ φυλάξαι τι τοῦ κτήσασθαι
χαλεπώτερόν ἐστι, καὶ τὸ μὴδ' αὐθίς ποτε νεωτερίσαι τινὰς δυνη-
θῆναι ἐξεργάσασθαι τοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπηκόους αὐτοῦς, ἀκεραίου τῆς
δυνάμεώς σφισιν οὔσης, ποιήσασθαι λυσιτελέστερον. τοιγὰρ τοι 3
καὶ τὰ ἐπινίκια αὐτῷ διὰ τοῦτ' ἐψηφίσασθε καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν
ὑπαιον εὐθὺς ἐδώκατε. ἐξ οὗ δὴ καὶ τὰ μάλιστα διεφάνη τοῦθ',
ὅτι οὔτε ἐπιθυμίας οὔτε ἐγκλείας οἰκείας ἔνεκα τὸν τε πόλεμον ἐκεί-
νον ἐποιήσατο καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ παρσκευάζετο. παριδὼν γοῦν 4
τὴν πέμψιν τῶν νικητηρίων διὰ τὸ τὰ πράγματα κατεπείγειν, καὶ

- χάριν μὲν ὑμῶν τῆς τιμῆς γνούς, ἀρκεσθεῖς δὲ αὐτῇ ἐκείνῃ πρὸς
 42 τὴν δόξαν, ὑπάτευσεν. καὶ ὅσα μὲν παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐν τῇ πόλει
 διώκησεν, ἢ μυρία ἂν εἴη λέγειν· ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα ἐκ τε ἐκείνης
 ἐξῆλθε καὶ πρὸς τὸν Γαλατικὸν πόλεμον ἐστάλη, θεωρήσατε ὅσα
 2 αὐτὸ καὶ ἡλίκα ἐνταῦθα κατειργάσατο. τοῖς μὲν γὰρ συμμάχοις οὐχ
 ὅπως βαρὺς ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ προσεβοήθησεν, ἐπειδὴ μήτε τι αὐ-
 τοὺς ὑπόπτευσεν καὶ προσέτι καὶ ἀδικουμένους εἶδεν· τοὺς δὲ δὴ
 πολεμίους, οὐχ ὅτι τοὺς προσοικοῦντας αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλ-
 λους πάντας τοὺς τὴν Γαλατίαν νέμοντας, κατεστρέψατο, καὶ τοῦτο
 μὲν χώραν παμπληθῆ τοῦτο δὲ καὶ πόλεις ἀναριθμήτους, ὧν οὐδὲ
 3 τὰ ὀνόματα πρότερον ᾔδειμεν, προσεκτήσατο. καὶ ταῦτα μέντοι
 πάντα, μήτε δύναμιν ἀξιώχρεων μήτε χρήματα αὐτάρκη παρ' ἡμῶν
 λαβῶν, οὕτω μὲν ταχέως κατέπραξεν ὥστε καὶ πρὶν αἰσθῆσθαι τινὰ
 ἡμῶν ὅτι πολεμεῖ νικηζέμεναι, οὕτω δὲ ἀσφαλῶς κατεστήσατο ὥστε
 καὶ ἐπιβατὴν ἀπ' αὐτῶν καὶ τὴν Κελτικὴν καὶ τὴν Βρεττανίαν
 4 ποιῆσαι. καὶ νῦν δεδοῦλωται μὲν Γαλατία ἡ τοὺς τε Ἀμβρόνας
 καὶ τοὺς Κίμβρους ἐφ' ἡμᾶς ἀποστείλασα, καὶ γεωργεῖται πᾶσα
 ὥσπερ αὐτὴ ἡ Ἰταλία, πλεῖται δὲ οὐ Ροδανὸς ἐτι μόνος οὐδ' Ἀρα-
 ρις, ἀλλὰ καὶ Μόσας καὶ Αἰγρος καὶ Ρῆγρος αὐτὸς καὶ ὠκεανὸς
 5 αὐτός. ὧν γὰρ οὐδὲ τὰς ἐπικλήσεις ἀκούοντες ἐπιστεόμεν αὐτὰ
 εἶναι, ταῦθ' ἡμῖν προσκατείργασται, ξιμβατὰ μὲν τὰ πρὶν ἄγνωστα,
 πλωτὰ δὲ τὰ πρόσθεν ἀδιερεύνητα ἀπὸ τε τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ
 43 ἀπὸ τῆς μεγαλογνωμοσύνης ποιήσας. καὶ εἴτε μὴ φθονήσαντες
 αὐτῷ τινές, μᾶλλον δὲ ἡμῖν, ἐστασιάεσαν, καὶ δεῦρο αὐτὸν πρὸ
 τοῦ προσήκοντος καιροῦ ἐπαρελθεῖν ἠνάγκασαν, πάντως ἂν καὶ τὴν
 Βρεττανίαν ὅλην μετὰ τῶν ἄλλων νήσων τῶν περικειμένων αὐτῇ
 καὶ τὴν Κελτικὴν πᾶσαν μέχρι τοῦ ἀρκτικοῦ ὠκεανοῦ ἐκχειρώτο,
 ὥσθ' ἡμᾶς ὅρους μὴ γῆν μηδ' ἀνθρώπους τὸ λοιπόν, ἀλλ' ἄερα
 2 καὶ τὴν ἕξω θάλασσαν ἔχειν. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ὑμεῖς, ὁρῶντες
 τό τε μέγεθος τῆς διανοίας αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα καὶ τὴν τύχην, ἐπὶ
 πλείστον ἄρξαι αὐτῷ προσετάξατε· ὅπερ, ἀφ' οὗ ἐδημοκρατήθημεν,
 οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπῆρξεν, λέγω δὲ τὸ ὁκτῶ ἔτεσιν ὅλοις ἐφεξῆς ἡγεμο-
 νεῦσαι. οὕτως αὐτὸν πάντα ἐκείνα ὑμῖν ὅντως προσκταῖσθαι ἐνο-
 μίσατε, καὶ οὐδὲ πώποτε ἐφ' ἡμᾶς ἀξιεθῆσεσθαι ὑπωπτεύσατε.
 3 ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἐπὶ μακρότατον αὐτὸν ἐγχερόντο τοῖς χωρίοις
 ἐκείνοις ἐπεθυμήσατε· οὐ μέντοι καὶ ἐπέτρεψαν οἱ τὴν πολιτείαν
 οὐκέτι κοινὴν ἀλλ' ἰδίαν αὐτῶν νομίζοντες εἶναι οὔτε τούτῳ τὰ
 λοιπὰ προσκαταστρέφασθαι οὔθ' ὑμῖν πάντων αὐτῶν κυριεῦσαι,

ἀλλὰ τῇ ἀσχολίᾳ αὐτοῦ ἀποχρησάμενοι πολλὰ καὶ ἀνόσια ἐτόλμησαν, ὥσθ' ὑμῶς τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας δεηθῆναι. καὶ διὰ τοῦτο 44 καταλιπὼν τὰ προκείμενα ταχέως ὑμῖν ἐπεκούρησε, καὶ πῦσαν τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῶν ἐπαρτηθέντων αὐτῇ κινδύνων ἤλευθέρωσε, καὶ προσέτι τὴν τε Ἰβηρίαν ἀλλοτριουμένην ἐκομίσατο, καὶ τὸν Πομπήιον τὴν τε πατρίδα καταλιπόντα καὶ βασιλείαν ἰδίαν ἐν Μακεδονίᾳ κατασκευάζοντα, καὶ ἐκῆσε πάντα τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ μετα- 2 φέροντα, τοὺς τε ἐπηκόους ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς συσκευαζόμενον καὶ τοῖς χρήμασιν ὑμῶν ἐφ' ὑμῶς χρώμενον ἰδὼν τὸ μὲν πρῶτον πεῖσαι πως ἠθέλησε, καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ προσπέμπων, παύσασθαι καὶ μεταθέσθαι, πίστεις λαβόντα μεγίστας ἢ μὴν ἐν τοῖς ἴσοις ὁμοίως αὐτῷ αὐτὸν γενήσεσθαι· ἐπεὶ δ' οὐδένα τρόπον ἠδυνήθη τοῦτο ποιῆσαι, 3 ἀλλ' ἐκεῖνος τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν συγγένειαν τὴν πρὸς τὸν Καῖσαρα αὐτῷ ὑπάρξασαν ὑπερβὰς ἀντιπολεμεῖν ὑμῖν εἴλετο, οὕτω δὲ καταναγκασθεὶς τοῦ ξιμφυλίου πολέμου προσάψασθαι τί μὲν δεῖ λέγειν ὥς ἐντόλμωσ ἐπ' αὐτόν, καίπερ χειμῶνος ὄντος, ἐπλευσε, τί δὲ ὥς 4 εὐθαρσῶς αὐτῷ, καίτοι πάντα τὰ ἐπιχώρια ἔχοντι, συνέμιξε, τί δὲ ὥς ἀνδρικῶς αὐτοῦ, καίπερ πολλὴ τῷ πλήθει τῶν στρατιωτῶν ἐλαττούμενος, ἐκράτησεν; ἂν γάρ τις καθ' ἑκαστον αὐτῶν ἐπέξελθεῖν ἐθέλῃσῃ, παῖδα ἂν ἀποδείξειε τὸν θαννιστὸν ἐκεῖνον Πομπήιον· οὕτως ἐν πᾶσιν αὐτοῖς κατεστρατηγήθη.

ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔασω· οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐσεμνύ- 45 νατό ποτε ἐπ' αὐτοῖς, μισῶν αὐτὰ τῆς ἀνάγκης· ἐπεὶ δὲ τὸ δαιμόριον δικαιοῦτατα τὴν μάχην ἔκρινε, τίνα μὲν τῶν τότε πρῶτον ἡλόντων ἀπέκτεινε, τίνα δὲ οὐκ ἐτίμησεν, οὐχ ὅτι τῶν βουλευτῶν ἢ τῶν ἱππέων ἢ καὶ ὅλως τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συμμάχων τῶν τε ἐπηκόων; οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκείνων τις οὐτ' ἀπέθανε βιαίως οὔτε αἰτίαν 2 ἔλαβεν, οὐκ ἰδιώτης, οὐ βασιλεύς, οὐκ ἔθνος, οὐ πόλις· ἀλλ' οἱ μὲν καὶ συνεξητάσθησαν αὐτῷ, οἱ δὲ τὴν γοῦν ἄδειαν ἐντίμως ἔσχον, ὥστε τότε δὴ καὶ πάντας ὀδύρεσθαι τῶν ἀπολωλότων. τοσαύτῃ 3 γὰρ περιουσίᾳ φιλανθρωπίᾳ ἐχρήσατο ὥστε τοὺς μὲν συναραμένους τῷ Πομπηίῳ ἐπαινέσαι καὶ πάντα σφίσι τὰ δοθέντα ὅπ' αὐτοῦ φυλάξαι, τὸν δὲ Φαρνάκην καὶ τὸν Ὀρῶδην μισῆσαι ὅτι οὐκ ἐπεκούρησαν φίλοι αὐτοῦ ὄντες. καὶ διὰ τοῦτό γε οὐχ ἥκιστα τῷ μὲν 4 οὐκ ἔς μακρὰν ἐπολέμησε, τῷ δὲ ἐπιστρατεύσειν ἔμελλεν. πάντως δ' ἂν καὶ ... ζῶντα εἰλήφει. τεκμήριον δὲ ὅτι μήτε εὐθὺς αὐτὸν ἐπεδίωξεν ἀλλὰ κατὰ σχολὴν εἴασε φυγεῖν, καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀηδῶς ἤκουσε, τοὺς τε φονεύσαντας αὐτὸν οὐκ ἐπῆγεσεν ἀλλὰ καὶ 5

3 α καὶ πολλὰ ἄν.*
εἶγε?

45 4 3 ...] αὐτοῦ τοῦ Πομπηίου ἐφέστατο, Βαρκ. ἡ φωνή
ποτα ἐφέστατο, καὶ ἐπέστατο ῥητορικῶς ἀντίστοιχον
ῥητορικῶς ἀντίστοιχον. cf. 71 30 οὕτως· εἰς τὴν
ἐξωστρέφει, πάντως ἂν ἐπέσταται.

- ἀνταπέκτεινεν οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ αὐτόν γε τὸν Πτολεμαῖον, ὅτι καίτοι παῖς ὢν τὸν εὐεργέτην ἀπολόμενον περιεῖθε, προσδιέφθειρεν.
- 46 μετὰ ταῦτα τοίνυν ὅπως μὲν τὴν Αἴγυπτον κατεστήσατο, καὶ ὅσα χρήματα ἐκεῖθεν ἑμὶν ἐκόμισε, περιττὸν ἂν εἴη λέγειν· στρατεύσας δὲ ἐπὶ τὸν Φαρνάκην οὐκ ὀλίγα ἤδη τοῦ τε Πόντου καὶ τῆς Ἀρμενίας ἔχοντα, προσηγγέλθη τε ἡμα αὐτῷ προσίων καὶ ὤφθη
- 2 παρὼν καὶ συνέβαλεν αὐθημερόν καὶ ἐνίκησεν. ἀφ' ὧν περ οὐχ ἡκιστα διέδειξεν ὅτι οὐδὲν χείρων ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐγένετο, οὐδ' ὑπὸ τροφῆς ἐν αὐτῇ ἐνεχρόνισεν· πῶς γὰρ ἂν ῥαδίως ἐκεῖνα ἔπραξε μὴ πολλῇ μὲν παρασκευῇ διανοίας πολλῇ δὲ καὶ ῥώμῃ χρώμενος;
- 3 ὥς δ' οὖν καὶ ὁ Φαρνάκης ἔφηνε, παρεσκευάζετο μὲν εὐθὺς ἐπὶ τὸν Πάρθον στρατεῦσαι, στασιασάντων δὲ αὐτῆς ἐνταῦθα τινῶν ἀνεκομίσθη τε ἄκων, καὶ οὕτως αὖ καὶ ταῦτα διέθετο ὥστε μὴδ'
- 4 ὅτι ἀρχὴν ἐταράχθη πιστευθῆναι. οὔτε γὰρ ἀπέθανεν οὔτε ἔφηνεν, ἀλλ' οὐδ' ἡτιμώθη τὸ παράπαν ἕξ ἐκείνων τῶν πραγμάτων οὐδεὶς, οὐχ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἂν πολλοὶ ἐκολάσθησαν, ἀλλ' ὅτι τοὺς μὲν πολεμίους ἀφειδῶς ἀπολλύναι τοὺς δὲ δὴ πολίτας σώζειν, καὶ φαῦ-
- 5 λοι τινες ὦσιν, ἡγεῖτο δεῖν, καὶ διὰ τοῦτο τῇ μὲν ἀνδρείᾳ τοὺς ἀλλοφύλους κατηγωνίζετο, τῇ δὲ φιλανθρωπίᾳ καὶ τοὺς στασιάζοντας τῶν πολιτῶν, καίτοι καὶ ἀναξίους πολλάκις τούτου γεγονότας ἀφ' ὧν ἔπραττον, διετήρει. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ τῇ τε Ἰβηρίᾳ αὐτῆς ἔπραξε, πάντας ὅσοι μὴ καὶ πρότερόν ποτε ἄλόντες
- 6 ὑπ' αὐτοῦ ἠλέητο ἀφείς. τὸ μὲν γὰρ τοὺς πολλάκις ἐπιβουλεύοντάς οἱ αἰεὶ περιποιεῖσθαι μωρίαν, οὐ φιλανθρωπίαν ἐνόμιζεν· τὸ δὲ ἐν τοῖς πρώτοις ἁμαρτήμασι συγγνωσκῆναι τισί, καὶ μήτ' ἀκατάλακτον ὀργὴν ἔχειν καὶ προσέτι καὶ τιμὰς νέμειν, ἂν δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐμμένωσιν, ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ποιεῖσθαι, καὶ πᾶν ἄνδρὸς ἔρ-
- 7 γον ἡγεῖτο εἶναι. καίτοι τί τοῦτο εἶπον; πολλοὺς γὰρ τοι καὶ ἐκείνων ἔσωσε, δοὺς τοῖς τε ἐταίροις ἅπασιν καὶ τοῖς σὺννικήσασιν αὐτῷ ἕνα ἐκάστῳ τῶν ἄλόντων περιποιήσασθαι.
- 47 καὶ μέντοι καὶ ὅτι ταῦτα πάντα ἀπ' ἐμφύτου χρηστότητος, καὶ οὔτε προσποιητῶς οὔτε ἐπὶ κατασκευῇ πλεονεξίας τινός, ὥσπερ ἕτεροι συχροὶ ἐφιλανθρωπεύσαντό τινα, ἔπραξε, μέγιστον μὲν καὶ ἐκεῖνο μαρτύριόν ἐστιν, ὅτι πανταχοῦ καὶ διὰ πάντων ὁμοίως ἐγένετο καὶ οὗτ' ὀργή τις αὐτὸν ἡγρίανεν οὔτε εὐπραγία διέφθειρεν,
- 2 οὐδ' τὸ κράτος ἡλλοίωσεν, οὐχ ἡ ἑξουσία μετέβαλεν. καίτοι χαλεπώτατον ἐν τοῖς τοσοῦτοις καὶ τοιούτοις καὶ προσέτι καὶ ἐπαλλήλοις πράγμασιν ἔξετασθέντα, καὶ τὰ μὲν κατωρθωκότα τὰ δ' ἐν χειρσὶν

ἔτ' ἔχοντα τὰ δ' ὑποπτεύοντα, χρηστόν τε αἰεὶ δι' ἴσον γενέσθαι, καὶ μηδὲν τραχὺν μηδὲ δεινόν, εἰ καὶ μὴ πρὸς τιμωρίαν τῶν παρεληλυθότων, ἀλλὰ πρὸς γε φυλακὴν τῶν μελλόντων ἐθέλῃσαι ποιῆσαι. ἱκανὰ μὲν καὶ ταῦτα τὴν χρηστότητα αὐτοῦ τεκμηριῶσαι³ ἐστίν· οὕτω γὰρ ἐκ θεῶν ὄντως ἔφν ὥστε ἐν μόνον ἡπίστατο, σώζειν τοὺς γε σώζεσθαι δυναμένους· προσέτι δὲ καὶ ἐκεῖνα, ὅτι τοῖς τε αὐτῷ πολέμησας τὸ μὴδ' ὑπ' ἄλλου τινὸς κολασθῆναι παρεσκεύασε, καὶ τοὺς ἐν τῷ πρὶν ἐπταικώτας ἀνεκτέσαστο. πᾶσι μὲν⁴ γὰρ τοῖς μετὰ τοῦ Λεπιδίου καὶ μετὰ τοῦ Σερωρίου γενομένοις ἄδειαν δοθῆναι ἐποίησε, πᾶσι δ' ἐκ τούτου· τοῖς ἐκ τῶν ἐπικηρουχθέντων ὑπὸ τοῦ Σύλλου περιλειφθεῖσι τὴν σωτηρίαν ὑπάρξαι παρεσκεύασε, καὶ αὐτοὺς μετὰ τοῦτο κατήγαγε, τοὺς τε παῖδας ἀπάντων τῶν ὑπ' ἐκείνου θανατωθέντων καὶ τιμῶν καὶ ἀρχῶν ἤξιωσεν. καὶ τὸ μέγιστον, πάντα ἀπλῶς τὰ γράμματα ὅσα ἢ παρὰ τῷ Πομ-⁵ πῆνῳ ἢ παρὰ τῷ Σκιπίωνι ἀπόρρητα εὐρέθη κατέκρινε, μήτ' ἀναγνοῦς τι αὐτῶν μήτε τηρήσας, ἵνα μὴδ' ἄλλῳ τινὶ πονηρευθῇναί τι δι' αὐτὰ ἐγγένηται. ὅτι δὲ ταῦθ' οὕτως οὐκ εἶπε μόνον ἀλλὰ καὶ ἔπραξε, δηλοῖ τὰ ἔργα· οὐδεὶς γοῦν ἐκ τῶν γραμμάτων ἐκείνων οὐχ ὅσον οὐκ ἔπαθ' εἰ τι δεινόν, ἀλλ' οὐδ' ἐφοβήθη. οὐκ οὐδ' ὁ⁶ οἶδεν οὐδεὶς τοὺς ἔξ αὐτῶν περιγενομένους πλὴν αὐτῶν ἐκείνων. τοῦτο γὰρ ἐστὶ παραδοξότατον καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν ἔχον, ὅτι τε ἀφείδησαν πρὶν αἰτιαθῆναι καὶ ὅτι ἐσώθησαν πρὶν κινδυνεῦσαι, καὶ οὐδ' αὐτὸς ὁ περιποιήσας σφᾶς ἔμαθεν οὐς ἡλέησεν.

καὶ γὰρ τοι διὰ τε ταῦτα καὶ διὰ τᾶλλα ὅσα ἐνομοθέτησε καὶ⁴⁸ ἐπηνώρθωσε, μεγάλα μὲν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ὄντα, παρὰ μικρόν δ' ἂν πρὸς ἐκεῖνα νομισθέντα, ἃ οὐ χρηρὴ ἀκριβῶς ἐπεξιέναι, καὶ ἐφίλησατε αὐτὸν ὡς πατέρα καὶ ἡγαπήσατε ὡς εὐεργέτην, τιμαῖς τε οἷαις οὐδένᾳ ἄλλον ἡγήλατε, καὶ προστάτην διατελῇ τῆς τε πόλεως² καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπάσης ἔχειν ἐπεθυμήσατε, μηδὲν περὶ τῶν ὀνομάτων διενεχθέντες, ἀλλὰ καὶ πάντα αὐτῷ ὡς καὶ ἐλάττωνα αὐτοῦ προσθέντες, ἵν' ὅσον καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐκ τοῦ νομιζομένου πρὸς τὸ τελειότατον καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐξουσίας ἐνέδει, τοῦτο ἐκ τῆς παρὰ τῶν ἄλλων συντελείας ἀνταναπληρωθῇ. διὰ γὰρ τοῦτο ἀρ-³ χιερεὺς μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς, ὕπατος δὲ πρὸς ἡμᾶς, αὐτοκράτωρ δὲ πρὸς τοὺς στρατιώτας, δικτάτωρ δὲ πρὸς τοὺς πολέμιους ἀπεδείχθη. καὶ τί ταῦτ' ἔξαριθμοῦμαι, ὅποτε καὶ πατέρα αὐτὸν ἐνὶ λόγῳ τῆς πατρίδος ἐπεκαλέσατε; ἵνα μὴ τὰς ἄλλας αὐτοῦ προσηγορίας καταλέγω.

³ 1 καίτοι τὸ*
² περὶ γένους

³ μήτ' *
⁴⁸ 3 1 ἐν ὀλίγῳ

⁶ 1 οὐδ' οὐτ'

οὐδ' οὐτ'

- 49 ἀλλ' οὗτος ὁ πατήρ, οὗτος ὁ ἀρχιερεὺς ὁ ἄστυλος ὁ ἥρωος ὁ
θεὸς τέθνηκεν, οἳ μοι, τέθνηκεν οὐ νόσω βιασθεῖς, οὐδὲ γήρῳ μα-
ρανθεῖς, οὐδὲ ἔξω πον ἐν πολέμῳ τινὶ τρωθεῖς, οὐδὲ ἐκ δαιμονίου
τινὸς αὐτομάτως ἀρπασθεῖς, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐντὸς τοῦ τείχους ἐπι-
2 βουλευθεῖς ὁ καὶ ἐς Βρεττανίαν ἀσφαλῶς στρατεύσας, ἐν τῇ πόλει
ἐνεδρευθεῖς ὁ καὶ τὸ πωμήριον αὐτῆς ἐπαυξήσας, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ
κατασφαγείς ὁ καὶ ἴδιον ἄλλο κατασκευάσας, ἄσπλος ὁ εὐπόλεμος,
γυμνὸς ὁ εἰρηνοποιός, πρὸς τοῖς δικαστηρίοις ὁ δικαστής, πρὸς τοῖς
ἀρχαῖς ὁ ἀρχων, ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὃν μηδεὶς τῶν πολεμίων μηδ'
ἐς τὴν θάλασσαν ἐκπεσόντα ἀποκτεῖναι ἠδυνήθη, ὑπὸ τῶν ἐταίρων
3 ὁ πολλάκις αὐτοὺς ἐλεήσας. ποῦ δῆτά σοι, Καῖσαρ, ἡ φιλάνθρω-
πία, ποῦ δὲ ἡ ἀσυλία, ποῦ δὲ οἱ νόμοι; ἀλλὰ σὺ μὲν, ὅπως μηδ'
ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τις φρονέηται, πολλὰ ἐνομοθέτησας, σὲ δὲ οὕτως
οἰκτρῶς ἀπέκτειναν οἱ φίλοι, καὶ νῦν ἐν τε τῇ ἀγορᾷ πρόκεισαι
ἐσφαγμένος, δι' ἧς πολλάκις ἐπόμενυσας ἐστεφανωμένος, καὶ ἐπὶ
τοῦ βήματος ἔρρησαι κατατετρωμένος, ἀφ' οὗ πολλάκις ἐδημηγόρη-
4 σας. οἳ μοι πολιῶν ἡμιασμένων. ὦ στολῆς ἐσπαρκαμένης, ἣν ἐπὶ
τούτῳ μόνον, ὡς ἔοικεν, ἔλαβες, ἵν' ἐν ταύτῃ σφαγῇς."
- 50 τοιαῦτα τοῦ Ἀντωνίου λέγοντος ὁ δῆμος τὰ μὲν πρῶτα ἤρε-
θίζετο, ἔπειτα δὲ ὠργίζετο, καὶ τέλος οὕτως ἐφλέγημινεν ὥστε τοὺς
τε φονεὰς αὐτοῦ ζητεῖν καὶ τοῖς ἄλλοις βουλευταῖς ἐγκαλεῖν, ὅτι οἱ
μὲν ἀπέκτειναν οἱ δὲ ἐπεῖδον ἀποθνήσκοντα ἄνδρα ὑπὲρ οὗ δημο-
σίᾳ κατ' ἔτος εὐχεσθαι ἐψηφίσαντο, καὶ οὗ τὴν τε ὑγίειαν τὴν τε
τύχην ὠμνυσαν, καὶ ὃν ἔξ ἴσου τοῖς δημάρχοις ἄστυλον ἐπεποιήκε-
2 σαν. καὶ τούτου τό τε σῶμα αὐτοῦ ἀρπάσαντες οἱ μὲν ἐς τὸ οἴ-
κημα ἐν ᾧ ἀπέσφακτο, οἱ δὲ ἐς τὸ Καπιτώλιον κομίσαι τε ἐβού-
λοντο καὶ ἐκεῖ καῦσαι, κωλυθέντες δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβῳ
τοῦ μὴ καὶ τὸ θέατρον τοὺς τε ναοὺς συγκαταπορηθῆναι, αὐτοῦ
3 ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥσπερ εἶχον, ἐπὶ πυρὸν ἐπέθηκαν. πολλὰ δ' ἂν καὶ
ὡς τῶν πέριξ οἰκοδομημάτων ἐφθάρη, εἰ μὴ οἱ τε στρατιῶται ἐμ-
ποδῶν ἐγένοντο καὶ τινες τῶν θρασυτέρων οἱ ὕπατοι κατὰ τῶν τοῦ
Καπιτωλίου πετρῶν ὤσαν. οὐ μέντοι καὶ ἐπαύσαντο διὰ τοῦτο οἱ
4 λοιποὶ ταραττόμενοι, ἀλλ' ἐπὶ τε τὰς οἰκίας τῶν σφαγέων ὤρη-
σαν, καὶ ἄλλους τε ἐν τούτῳ καὶ Ἑλπίον Κίνναν δημαρχοῦντα μά-
την ἀπέκτειναν· οὐ γὰρ ὅπως ἐπεβούλευσε τῷ Καίσαρι, ἀλλὰ καὶ
ἐν τοῖς μάλιστα αὐτὸν ἠγάπα. ἐπλανήθησαν δὲ ὅτι Κορνήλιος
51 Κίννας ὁ στρατηγὸς συμμετέσχε τῆς ἐπιθέσεως. καὶ μετὰ τοῦτο
ἀπειπόντων τῶν ὑπάτων μηδένα ἔξω τῶν στρατιωτῶν ἐνοπλον εἶ-

ναι, τῶν μὲν φόρων ἀπέσχοντο, βοιωτὸν δὲ τινα ἐν τῷ τῆς πυρᾶς
χωρίῳ ἰδρυσάμενοι (τὰ γὰρ ὅσα αὐτοῦ οἱ ἐξελεύθεροι προανεί-
λοντο καὶ ἐς τὸ πατρῶον μνημεῖον κατέθεντο) θύειν τε ἐπ' αὐτῷ
καὶ κατάρχεσθαι τῷ Καίσαρι ὡς καὶ θεῷ ἐπεχείρουν. οἱ οὖν ὕπα- 2
τοι ἐκεῖνόν τε ἀνέτρεψαν, καὶ τινὰς ἀγανακτήσαντας ἐπὶ τούτῳ ἐκό-
λασαν, καὶ νόμον ἐξέθηκαν μηδένα αὐθις δικτάτορα γενέσθαι, ἀράς
τε ποιησάμενοι καὶ θάνατον προειπόντες ἂν τέ τις ἐσηγήσεται τοῦτο
ἂν θ' ὑποστῇ, καὶ προσέτι καὶ χρήματα αὐτοῖς ἀντικρὺς ἐπικηρύ-
ξαντες. ταῦτα μὲν ἐς τὸ ἔπειτα προεείδοντο, ὥσπερ ἐν τοῖς ὀνό- 3
μασι τῆς τῶν ἔργων δεινότητος οὕσης, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν ὅπλων καὶ
ἐκ τῶν ἐκάστου τρόπων καὶ γυγνομένων αὐτῶν καὶ τὰς τῆς ἔξου-
σίας, ἐν ᾗ ποτ' ἂν τύχῃ δρώμενα, προσρήσεις διαβαλλόντων· ἐν δὲ 4
τῷ τότε παρόντι τοὺς τε κληρούχους τοὺς ὑπὸ τοῦ Καίσαρος προ-
χειρισμένους ἐς τὰς ἀποικίας εὐθύς, μὴ καὶ νεοχμώσωσί τι, ἔστει-
λαν, καὶ τῶν σφαγῶν τοὺς μὲν ἄρξαι τινῶν εἰληχότας ἐς τὰ ἔθνη,
τοὺς δὲ λοιποὺς ἄλλον ἄλλοσε ἐπὶ προφάσει τινὶ ἐξέπεμψαν· καὶ
αὐτοὺς ὡς καὶ εὐεργέτας σφῶν πολλοὶ ἐτίμησαν.

οὕτω μὲν ὁ Καίσαρ μετέλλαξεν. καὶ ἐπειδὴ ἔν τε τῷ τοῦ Πομ- 52
πλίου οἰκοδομήματι καὶ παρὰ τῷ ἀνδριάντι αὐτοῦ τῷ τότε ἐκεῖ
ἑστῶτι ἐσφάγη, ἔδοξέ τινα τιμωρίαν αὐτῷ δεδωκέναι, ἄλλως τε καὶ
ὅτι καὶ βρονταὶ ἄπλετοι καὶ ὑετὸς λάβρος ἐπεγένετο. ἐν δ' οὖν τῷ
θορύβῳ ἐκείνῳ καὶ τοιόνδε τι οὐκ ἀπᾶξιον μνήμης συνηνέχθη. Γάιος 2
γὰρ τις Κάσκας δημαρχῶν, καὶ ἰδὼν ὅτι ὁ Κέννας ἐκ τῆς πρὸς
τὸν στρατηγὸν ὁμωνυμίας ἀπώλετο, ἐφοβήθη μὴ καὶ αὐτὸς ἀπο-
θάνῃ, ὅτι Πονύλιος Σερεβίλιος Κάσκας ἐκ τῶν δημάρχων καὶ
ἐκ τῶν σφαγῶν ἦν, καὶ γράμματα ἐξέθηκε τήν τε κοινωνίαν σφῶν 3
ἐκ τῆς μιᾶς προσηγορίας καὶ τὴν διαφορὰν τῆς γνώμης δηλῶν.
καὶ ἔπαθε μὲν οὐδέτερος δεινὸν οὐδέν (καὶ γὰρ ὁ Σερεβίλιος ἰσχυ-
ρῶς ἐφυλάσσετο), λόγον δὲ δὴ τινα ὁ Γάιος, ὥστε καὶ μνημο-
νεύεσθαι διὰ τοῦτο, ἔσχεν.

τότε μὲν δὴ ταῦτα πρὸς τε τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τῶν ἐπ' αὐτῶν 53
ἐγένετο· καὶ γὰρ τὸν Δολοβέλλαν ὁ Ἀντώνιος, καίτοι μὴ βουλευθεὶς
τὰ πρῶτα ἐς τὴν ἀρχὴν ὡς οὐδέπω καθήκουσάν οἱ προσλαβεῖν,
ὁμῶς προσέθετο, δείσας μὴ στασιάσῃ. ὡς μέντοι ὁ τε θόρυβος 2
κατέστη καὶ αὐτὸς ὁ Ἀντώνιος τό τε ἐξετάσαι τὰ διοικηθέντα ὑπὸ
τοῦ Καίσαρος καὶ τὸ πάντα τὰ δόξαντα αὐτῷ ποιῆσαι ἐπετράπη,
οὐκέτ' ἐσωφρόνησεν, ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα ἐγκρατὴς τῶν γραμμάτων
αὐτοῦ ἐγένετο, πολλὰ μὲν ἀπήλειψε πολλὰ δὲ ἀντενέγραψεν, ἄλλα

1 4 ὅστις om 2 3 ἐπέθηκεν* 4 τέ om 3 1 προειδόν-
τες* 52 1 3 καὶ om* 53 1 2 φοβηθεὶς

3 τε καὶ νόμους. καὶ προσέτι καὶ χρήματα καὶ ἀρχὰς τὰς μὲν ἀφεί-
 λετο τινῶν τὰς δὲ ἔδωκεν ἄλλοις, ὥς καὶ ἐκ τῶν ἐκείνου διαγραμ-
 μάτων αὐτὰ ποιῶν. καὶ τούτου συχνὰ μὲν αὐτόθεν ἤρπασε, συχνὰ
 δὲ καὶ παρ' ἰδιωτῶν τῶν τε δήμων καὶ τῶν βασιλέων ἡρπυρολό-
 γησε, τοῖς μὲν χώραν τοῖς δὲ ἐλευθερίαν, ἄλλοις πολιτείαν, ἄλλοις
 4 ἀτέλειαν πωλῶν, καίτοι τῆς βουλῆς τὸ μὲν πρῶτον ψηφισαμένης
 μηδεμίαν στήλην ὥς καὶ τοῦ Καίσαρος συγγεγραφότος τι ἀνατε-
 θῆναι (ἐς γὰρ στήλας χαλκᾶς πάντα τὰ τοιαῦτα ἐσεγγράφετο), ἔπειτα
 δέ, ὥς ἐκεῖνος ἐνέκειτο λέγων πολλὰ καὶ ἀναγκαῖα ὑπ' αὐτοῦ προ-
 βεβουλευσθαι, κελυσάσης πάντας τοὺς πρώτους κοινῇ αὐτὰ δια-
 5 κοῖναι. ἀλλ' οὔτε τι τούτων ἐφρόντισε, καὶ τὸ σύμπαν τοῦ μὲν
 Ὀκταβίου ἅτε καὶ μειρακίου καὶ πραγμάτων ἀπείρου, τὴν τε κλη-
 ρονομίαν ὥς χαλεπὴν καὶ δυσμεταχείριστον οὔσαν ἀπωθουμένον,
 κατεφρόνησεν, αὐτὸς δὲ ὥς κληρονόμος οὐ μόνον τῆς οὐσίας ἀλλὰ
 καὶ τῆς δυναστείας τῆς τοῦ Καίσαρος ὣν πάντα διεχειρίζεν· τὰ τε
 6 γὰρ ἄλλα καὶ φρυγάδας τινὰς κατήγαγεν. ἐπειδὴ τε ὁ Λέπιδος
 ἰσχύν τε μεγάλην εἶχε καὶ φόβον αὐτῷ πολλὴν ἐπήρτα, τὴν τε θυ-
 γατέρα τῷ νείει αὐτοῦ συνήκισε καὶ ἀρχιερέα αὐτὸν ἀποδειχθῆναι
 7 παρεσκεύασεν, ἵνα μηδὲν ὧν ἔπραττε πολυπραγμοσίῃ. ὅπως γὰρ
 δὴ ῥαδίως αὐτὸ ποιήσῃ, ἐς τε τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἀπὸ τοῦ δήμου
 τὴν αἵρεσιν τοῦ ἀρχιερέως ἐπανήγαγε, καὶ τούτοις αὐτὸν οὐδὲν ἢ
 ὀλίγα τῶν νεομισμένων πράξας ἐτέλεσε, δυνηθεὶς ἂν αὐτὸς ἱερῶ-
 σασθαι.

ΜΕ Ἀντώνιος μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίει, ὁ δὲ δὴ Γάιος ὁ Ὀκτάβιος ὁ
 Καίπας (οὕτω γὰρ ὁ τῆς Ἀττίας τῆς τοῦ Καίσαρος ἀδελφῆς νίδος
 ὠνομάζετο) ἦν μὲν ἕξ Ὑελιτρῶν τῶν Ὑολσκίδων, ὁρφανὸς δὲ ὑπὸ
 τοῦ Ὀκταβίου τοῦ πατρὸς καταλειφθεὶς ἐτράφη μὲν παρὰ τε τῇ
 μητρὶ καὶ παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς Λουκίῳ Φιλίππῳ, αὐξηθεὶς δὲ
 2 συνδιέτριβε τῷ Καίσαρι· ἅπαις τε γὰρ ἐκεῖνος ὦν καὶ μεγάλας ἐπ'
 αὐτῷ ἐλπίδας ἔχων ἡγάπα τε καὶ περιεῖπεν αὐτόν, ὥς καὶ τοῦ δνό-
 ματος καὶ τῆς οὐσίας τῆς τε μοναρχίας διάδοχον καταλείψων, ἄλ-
 λως τε καὶ ὅτι ἡ Ἀττία δεινῶς ἰσχυρίζετο ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος αὐ-
 τὸν κεκνηκέναι, ὅτι καταδαρθοῦσά ποτε ἐν νυφῷ αὐτοῦ δρούκοντι
 τινι μίγνυσθαι ἐνόμισε καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἱκνουμένῳ χρόνῳ ἔτεκεν.
 3 πρὶν τε ἢ ἐς τὸ φῶς ἐξιέναι, ἔδοξεν ὄναρ τὰ σπλάγχνα αὐτῆς ἐς
 τὸν οὐρανὸν ἀναφέρεισθαι καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐπεκτείνεσθαι·
 καὶ τῇ αὐτῇ νυχτὶ καὶ ὁ Ὀκτάβιος ἐκ τοῦ αἵματος αὐτῆς τὸν ἥλιον
 ἀνατέλλειν ἐνόμισεν. ἄρτι τε ὁ παῖς ἐγεγένητο, καὶ Νιγίδιος Φί-

3 2 δὴ γοιμμάτων? *
 2 ἀδελφιδῆς?

5 1 μὲν om*
 5 ἀνδρὶ?

1 1 1 ὁ ante K. om*
 2 6 μετὰ?